

SVERIGE 5:25
NORGE 6:90
DANMARK 7:10
INKL. MOMS

MYNT KONTAKT

MARS
1978

3

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGENS TIDSKRIFT

Uppsala Universitets Myntkabinett

Sid 68

Enormt myntfynd i Dals-Ed

Sid 60

Allmänna kreditens förstörare

Sid 63

VIKINGATIDA SILVERSKATT I ESKILSTUNA

Sid 66

GUSTAV IV ADOLFS MYNTPORTRÄTT

Sid 74

GAMMALT GULD I SKARA

Sid 77

MYNTVERKET ÅR 1977

Sid 78

NUMISMATISK POSTSTÄMPEL

Sid 80

SUOMALAISET LUKIJAMME VOIVAT KIRJOITTA MEILLE SUOMEKSI

Sid 84

MARS-ERBJUDANDE

SVERIGE 2 KRONOR

1876	1?	50:-
1877	1?	60:-
1878	1?	60:-
1880	och 1?	90:-
1892	flag. 1?	60:-
1897	1?	45:-
1898	1?	45:-
1900	1	85:-
1900	1?	50:-
1904	1?	45:-
1907	1+	200:-
1907	1?	35:-
1910	1?	20:-
1912	1?	65:-
1914	1?	25:-
1915	1?	30:-
1922	1	30:-
1924	1?	20:-
1926	1?	15:-
1926	01a0	400:-
1928	1?	20:-
1929	1	30:-
1930	1	30:-
1931	1+a01	60:-
1931	1	20:-
1934	1+/01	35:-
1934	1	15:-
1936	0	80:-
1936	1	15:-
1937	1+/01	145:-
1938	1	13:-
1939	1	13:-
1940	1+	17:-
1940	änd. 4 1+	50:-
1942	1+/01	45:-
1943	1+a01	125:-
1945	G 0	75:-
1946	01a0	55:-
1952	0	100:-
1953	0	80:-
1954	01a0	50:-
1954	0	70:-
1955	0	80:-
1958	0	60:-
1959	0	50:-

SVERIGE 5 ÖRE

1882	01	395:-
1888	01	375:-
1905	01/0	250:-
1906	1+	50:-
1909	l.kors 1+a01	400:-
1915	01a0	250:-
1919	j. 01	300:-
1926	01	175:-
1927	1a1+	1400:-
1928	01/0	200:-
1933	1+	45:-

1934	01	75:-
1939	0	200:-
1941	0	100:-
1942	j. 01	50:-
1944	01	100:-
1945	01	50:-
1947	01	70:-
1947	0	200:-
1949	01a0	125:-
1950	j. 0	200:-
1952	0	80:-
1954	0	75:-
1958	0	60:-
1960	0	40:-
1961	TS 0	60:-
1962	0	30:-

SVERIGE 2 ÖRE

1877	l.text 1	70:-
1907	Stgl. 0	150:-
1907	0	110:-
1917	j. 01	70:-
1919	b. 0	195:-
1921	0	110:-
1925	0	115:-
1928	0	195:-
1930	0	125:-
1931	0	135:-
1934	0	110:-
1935	0	85:-
1937	0	70:-
1939	0	50:-
1940	0	50:-
1941	0	60:-
1942	j. 0	75:-
1946	0	90:-
1947	0	75:-
1948	0	60:-
1950	j. 0	75:-
1952	0	60:-
1953	0	50:-
1954	0	50:-
1956	0	35:-
1958	0	15:-
1959	0	35:-
1961	TS 0	30:-
1962	0	15:-
1964	0	8:-
1965	0	8:-
1967	0	8:-
1970	0	4:-
1971	0	4:-

FINLAND JUBILEUMSMYNT

10 markka	självständigh.	
1977	Stgl. 0	95:-
25 markka	VM i Lahti	
1978	Stgl. 0	75:-

SVENSKA SEDLAR

1 kr 1874	1?	90:-
1 kr 1875	0	375:-
1 kr 1875	1+a01	225:-
1 kr 1875	1?	35:-
1 kr 1915	nr. I.000006	
	kval. 01a0	1500:-
1 kr 1916	1+	90:-
1 kr 1917	01	175:-
1 kr 1918	0	195:-
<hr/>		
1 kr 1939	01	8000:-
<hr/>		
5 kr 1923	1+	350:-
5 kr 1939	1	50:-
5 kr 1941	01	55:-
5 kr 1942	01	35:-
5 kr 1943	01	35:-
5 kr 1946	01	35:-
5 kr 1947	0	40:-
5 kr 1948	jub1+	60:-
5 kr 1954	0	40:-
5 kr 1955	0	40:-
5 kr 1956	0	30:-
5 kr 1959	0	75:-
5 kr 1962	* 0	600:-
5 kr 1963	* 0	150:-
5 kr 1966	* 0	75:-
5 kr 1967	* 0	75:-
<hr/>		
5 kr 1972	* 0	1500:-
<hr/>		
5 kr 1974	0	10:-
10 kr 1913	1?	130:-
10 kr 1926	01	450:-
10 kr 1929	1	110:-
10 kr 1930	1/1+	95:-
10 kr 1937	01a0	95:-
10 kr 1944	01	50:-
10 kr 1945	01	30:-
10 kr 1948	0	45:-
10 kr 1950	01	30:-
10 kr 1951	0	55:-
10 kr 9152	0	50:-
10 kr 1953	0	35:-
10 kr 1954	0	45:-
10 kr 1955	0	30:-
10 kr 1956	0	50:-
10 kr 1957	01	20:-
10 kr 1958	0	30:-
10 kr 1959	0	30:-
10 kr 1960	0	50:-
10 kr 1962	0	35:-
10 kr 1963	0	30:-
10 kr 1963	* 0	65:-
10 kr 1968	0	20:-
10 kr 1968	* 0	40:-
10 kr 1968	jub01	15:-
10 kr 1971	* 0	75:-
10 kr 1972	* 01	45:-
10 kr 1975	* 0	30:-

Alla priser inkl. moms. - Full bytesrätt inom 8 dagar.

Porto tillkommer.

PEO MYNTHANDEL AB

DROTTNINGGATAN 29, BOX 16245, S-103 25 STOCKHOLM

TELEFON 08-21 12 10

MYNTKONTAKT

SVENSKA NUMISMATISKA
FÖRENINGENS TIDSKRIFT

Östermalmsgatan 81
114 50 Stockholm
Telefon 08-67 55 98
(vardagar 10.00-13.00)

Myntkontakt:

Postgiro 42 30 50-4
Bankgiro 219-0502
Svenska Handelsbanken

Myntkontakt utkommer mellan
den 10:e och 15:e varje månad
Ingen utgivning under juni och juli

Prenumeration: helår 47:—

REDAKTION

Ansvarig utgivare:
Lars O Lagerqvist

Huvudredaktör:
Torgny Lindgren
Telefon 018-12 09 94
Sankt Olofsgatan 12
752 21 Uppsala

Teknisk redaktör:

Nils Åberg
Telefon 08-24 31 10
Box 1310, 111 83 Stockholm

Redaktionskommitté:

Madeleine Greijer
Bengt Hemmingsson
Frank Olog
Bertil Tingström

Copyright:

Myntkontakt och respektive
författare, vilka ansvarar för
sakinnehållet i sina bidrag

ANNONSER

Bokning och material:

Telefon 24 31 10
Box 1310, 111 83 Stockholm

Annonspriser exkl. moms:

4 sidor (mittuppslag)	3 300:—
2 sidor (mittuppslag)	1 750:—
2:a omslagssidan	1 000:—
omslaget 4:e sida	1 350:—
1/1 sida (157 x 220 mm)	800:—
2/3 sida (104 x 220 mm)	560:—
1/2 sida (157 x 108 mm)	420:—
1/3 sida (50 x 220 mm)	300:—
1/4 sida (76 x 108 mm)	230:—
1/6 sida (50 x 108 mm)	160:—
1/12 sida (50 x 52 mm)	90:—

Sista materialdag:

Den 15:e i månaden
före utgivning

Annonsmaterial:

Negativ eller positiv offsetfilm
För typografering och sättning av
annonser debiteras nettopriser

Annonser som ej är förenliga
med SNF:s, FIDEM:s och
AINP:s etik
kommer att avböjas

ISSN nr 0435-8245

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

Vårprogrammet 1978

KURS I MYNT-, MEDALJ- OCH SEDELKUNSKAP började i januari. Under våren hålls ytterligare två föreläsningar, nämligen
Onsdagen den 19 april kl. 18.30. Bernadotternas mynt i Sverige. Från bröllopsfemtiokronan till Karl XIV Johan. Bengt Hemmingsson.

Onsdagen den 24 maj kl. 18.30. Vår egen tids mynt: Utlandet. Från guldmynntfot till kreditmynt (1816-1978).

Lokal: Statens historiska museer, Storgatan 41, Stockholm.

Kursen fortsätter i höst.

Anmäl ditt deltagande till föreningens kansli!

MEDEL TIDSSSEKTIONEN har antagit namnet ÖRTUGEN. Den träffas på Östermalmsgatan 81, kl 18.30 tisdagen den 14 mars, då Kenneth Jonsson håller föredrag om "Mynt som tidigare hänförs till Birger Magnusson", och tisdagen den 25 april, då Bengt Hemmingsson håller föredrag om "Albrekt av Mecklenburgs myntning".

MEDALJAFTON ordnas onsdagen den 15 mars kl 18.30 på Östermalmsgatan 81. Aktuella medaljproblem. Lars O. Lagerqvist m.fl.

ANTI KSEKTIONEN träffas för första gången tisdagen den 11 april 1978 kl 18.30 på Kungl Myntkabinettet, ingång från Storgatan 41. Se artikel på s. 80.

FÖRENINGENS RESA TILL ROM. Avresa tisdagen den 9 maj, återkomst tisdagen den 16 maj. Priset för resan är ca kr. 1.300 (varierar något uppåt eller nedåt beroende på önskad hotellkategorin). Anmälningsavgiften kr. 250 insättes snarast på föreningens postgirokonto 15 00 07-3. Intresset för resan är stort och deltagarantalet begränsat. Förfrågningar om resan besvaras av föreningens kansli.

AUKTION hålls tisdagen den 4 och onsdagen den 5 april i Statens historiska museer, Storgatan 41, Stockholm. Se s. 82.

ÅRSMÖTET hålls torsdagen den 1 juni och är förlagt till Uppsala. Universitetets Myntkabinett kommer att visas av dess föreståndare dr Bertil Wærn. Se närmare s. 59.

BESÖKET PÅ ERICSBERGS SLOTT. Efter överenskommelse med friherre Carl Jedvard Bonde har besöket på Ericssbergs slott, varvid *medaljsamlingen* skall beses, preliminärt uppskjutits till september månad.

SAMLARMYNT. Se s. 81.

FÖRMÄNSPRENUMERATION på MYNTKONTAKT. Se s. 82.

Glöm inte att belala medlemsavgiften för 1978

Enormt fynd i Dals-Ed en gåta: 15000 gamla mynt smältes ned

Av HARALD WIDEEN

En av de största skatter av medeltidsmynt, som någonsin kommit i dagen här i landet, var den som hittades på Årbol i Dals-Ed i juli 1798. Händelsen omtalas i ett brev i Skara Stifts-Tidningar i oktober samma år:

”En hemmansbrukare i Vedbo härad här på Dal har i förlidne sommar nära vid sina hus funnit en myckenhet silverpenningar som tillika med några silverklumpar och ringar, vilka se ut som handtag på en byrå, utgöra tillsammans 320 lod i vikten eller 10 skålpund. Alltsammans har varit inlagt i en trälåda som dock var alldeles förmultnad och bara kunde ses som en mörkare avskuggning i jorden. En guldring fanns ock däribland, hopvriden av tvenne tåtar och hållande 4 dukaters vikt. Hela fyndet är nu insatt hos räntmästaren i Vänersborg.” Det var anmält till Stockholm genom en skrivelse från landshövdingen, och man avvaktade besked om kronan ville lösa till sig skatten. Omräknat i kilogram har den vägt $4\frac{1}{2}$ kg, och antalet mynt kan ha varit omkring 15000.

Pehr Tham som numismatiker

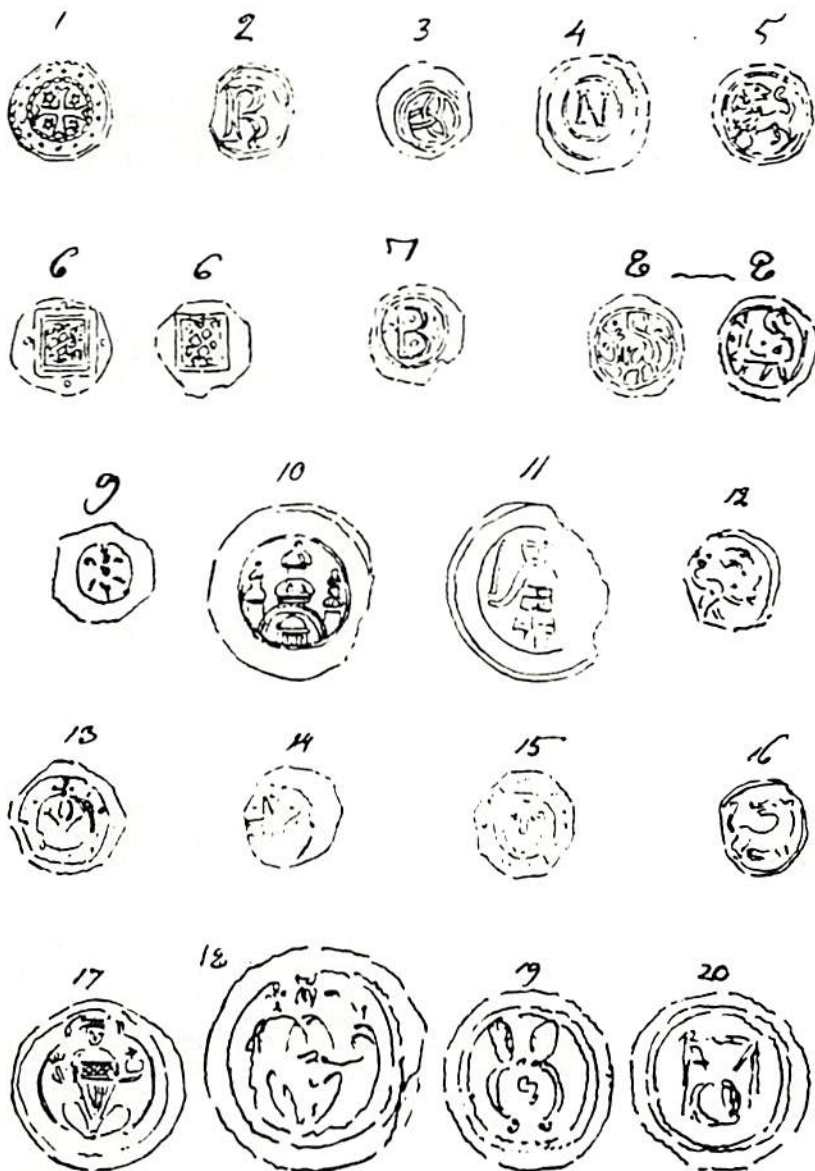
Årbolsfyndet tycks ha skickats till riksantikvarien, men där beslöt man i oktober 1799 att återställa det till upphittaren. Och denne lät väl smälta ner det mesta och sälja en del till de få samlare som fått reda på riksantikvariens beslut och kunde anmäla sitt intresse. Den bekante göten och fornsamlaren Pehr Tham (1737-1820) på Dagsnäs kunde ej låta bli att opponera sig, och det gjorde han i en skrivelse till Vitterhetsakademien. Av stort intresse är att Tham då skickade med en del egenhändigt gjorda teckningar av Årbolsfyndets mynttyper, varav vi kan se att de varit svenska, norska och tyska mynt av ganska få typer men, som sagt, i stora mängder. Allt är från 1100-talet, och nedläggningstiden för fyndet beräknas ligga omkring år 1200.

Det ovan citerade brevet av oktober 1798 i stiftstidningarna innehåller också beskrivningar av mynttyper. Sannolikt är den okände korrespondenten, som granskat skatten på länsstyrelsen i Vänersborg, identisk med Tham, och sina avritningar har han utfört vid detta tillfälle.

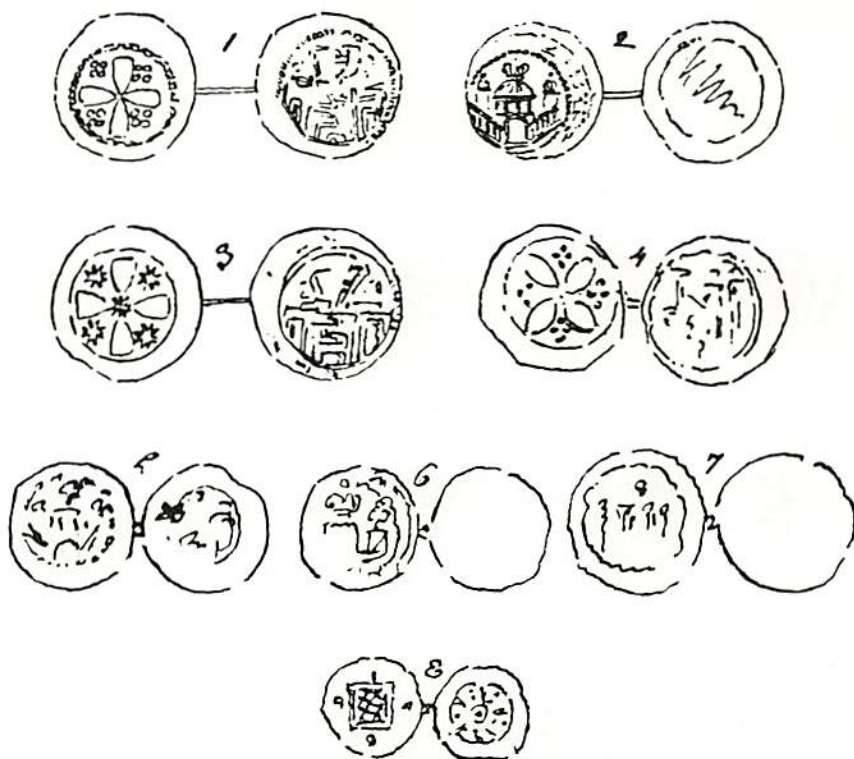
Forts sid 62

Göten Pehr Tham (1737-1820) som undersökte den 1798 funna myntskatten. Teckning av Elias Martin just 1798.

Pehr Thams teckningar av tvåsidiga silvermynt i Arbols-fyndet, de flesta tyska och för visso bestämbara utifrån de noggranna teckningarna. Nedtill en Knut Erikssonpenning.

Pehr Thams teckningar av brakteater i Årbols-fyndet 1798, upptill norska, nedtill tyska. I mellanpartiet svenska småpenningar med lejon m.fl. Nr 15 är tydligen en Lödöse-brakteat.

Forts från sid 60

När kronan så av brist på medel och av oförstånd för sakens vetenskapliga betydelse efter ett år släppt ut fyndet i fria marknaden, har Tham i samband med sin uttryckliga reprimand skickat upp dessa teckningar, vilka alltså ligger i vederbörande arkiv som ett betydelsefullt dokument till Årbolsfyndets historia.

Mycket rara och gamla

Tidningsnotisen fortsätter: "Peningarna är mycket rara och gamla. Jag har endast sett 36 stycken därav, varibland ej flere än 3 voro av samma prägel. Peningarna äro allesammans små, åtminstone så många jag sett, samt mer eller mindre tunna. De flesta är försedda med bröstbilder, somliga ha biskopsmössor, en ett pärlband e. dyl. kring huvudet och några liksom ett järngaller med nedhängande krokta udar på ömse sidor, som kanske bör föreställa en krona. Några föra bis-

kopsstav i ena handen och en bok i den andra. På någon som jag både med blotta ögonen och än bättre med förstoringsglas kunnat se, står EPISCOP, och på den andra står ROMA.

På några finnas bokstäver som torde vara hebreiska eller snarare grekiska och bland dessa är ett helt litet mynt, stämplat liksom ett knappskal blott på en sida, med ett starkt uttryckt ansikte i mitten och krokiga streck däromkring mellan 2:ne ringar. På flera av mynten, som på framsidan är av olika stämplat, finns på fransidan trenne torn eller ett slott tydligt utsatt, med trappa och ett staket på ömse sidor och torde kanske föreställa Capitolium eller Vatikanen. Alla mynten äro ej från ett tidevarv, förmodligen har någon samlare ägt dem."

Den slutreflektion som den numismatiske granskaren här gör, kan nog diskuteras. Årbolsskatten ger intryck av att vara ett sådant bestånd av klingande valuta, som varit gångbart i Västkandinavien vid

1100-talets slut och omkring 1200. Vad som är verkligt påfallande och som tarvar särskild förklaring är inte myntens varierande typer och ursprung utan den stora koncentrationen.

Klingande mynt har sällan behövts i det gamla bondesamhället, och den som samlade pengar på kistbotten fick ta lång tid på sig för att få ihop 15000. Skatten skulle då ha spänt över flera århundraden. Det är egentligen bara en aktivitet på det ekonomiska livets område som här kan komma ifråga: skatteuppbörd. Är Årbolsskatten en rövad skatt av uppbördsmedel? Skulle en påvlig insamlare av peterspenningssmedel så tidigt som omkring 1200 ha verkat i Sverige och Norge och fallit i rövarehänder?

Ändå återstår det att förklara, varför rövaren, som grävt ner skatten på sin gård i Dals-Ed, inte blivit i tillfälle att njuta sitt rov. Endast han själv kan ha känt till, var han gömt skatten. Han måste själv ha fått en ond, bråd död.

Den allmänna kreditens förstörare

Av TORGNÝ LINDGREN

Genom kungl maj:ts plakat den 23 oktober 1745 om mindre bankotransportsedlars gångbarhet fick rikets ständers bank tillåtelse att **de facto** inställa sedelinlösningen (se T Lindgren, Riksbankens sedelhistoria 1668-1968, Sthlm 1968, s 55 ff). Den svenska valutan förvandlades för lång tid framåt till en ren pappersvaluta. Den begränsade utväxling av "slantar", dvs kopparskiljemynt, som alltjämt ägde rum, förändrade inte saken.

Misstron mot bankens sedlar gjorde, att allmänheten i stor utsträckning gömde undan det reda myntet. Banken måste på 1760-talet inskränka slantutväxlingen, vilket väckte häftig opposition bland allmänheten och orsakade folkskockning och tumult i och kring bankohuset. Många började rata bankens sedlar och yrkade på betalning i hårt mynt.

Bankokommissarierna dryftade detta problem vid sitt sammanträde den 10 augusti 1762. De hade från åtskilliga håll hört, att en del personer i Stockholm hyste sådant förakt för bankens sedlar, att de inte ville ta emot dem i handel ochandel, trots att detta var föreskrivet i flera kungl förordningar (se här om Lindgren, a.a., s 56). För att "sådana den allmänna kreditens

förstörare" lagligen skulle näpsas kallade de upp stadsfiskal Quiding och sade till honom att efterspana och ange alla, som i handel vägrade att ta emot bankens sedlar.

Bankokommissarierna motiverade inför bankofullmäktige sin åtgärd med att det under sommaren hade konstaterats, att det hade varit vissa svårigheter för Stockholms invånare att nyttja bankens sedlar i handel ochandel. Många säljare vägrade helt att ta emot sedlar, andra begärde högre pris, om betalningen skedde i sedlar, än när den skedde i slantar. Det var främst säljare av livsmedel, som anklagades: "så väl de med viktualie-varor hitkomne finske och andre handlande som slaktare och fiskköpare med flere".

En handlare från kuststaden

Kristinestad i Finland vid namn Isaac Nagel råkade illa ut strax efter bankokommissariernas nysnämnda aktion. Han hade seglat över till Stockholm med en skutlast varor och låg i slutet av augusti 1762 vid Skeppsbron. När stockholmskare frågade honom, om han hade smör att sälja och hur mycket han begärde för det, svarade Nagel, att han ville ha 50 daler lispundet, men tillade, "att så framt han bleve betald med kontante penningar, skulle han lämna det för bättre köp". En hökare genmälde: "Jag har bankosedlar och de äro gångbare över hela riket." "Bankosedlar", yttrade Nagel dels till denna hökare, dels till andra personer, "äro endast bankens reversaler"; han sade också någonting om att den, som gav ut reverser och sedan inte kunde lösa in dem, måste anses som en skälm. Nagel berättade vidare, att bönderna i hans hemprovins Österbotten "icke emottaga flere sedlar än de till deras utlagor [dvs skatter] hava av nöden". Då det uppenbarligen inte fanns någon, som ville betala honom med klingande mynt, sade Nagel till slut: "Ät ni upp edra sedlar, jag äter upp mitt smör. Då vi komma i orterne, kun-

na vi intet skilja oss ifrån varannan med sedlar."

Det var sannolikt inte bara omtanke om bankens anseende, som drev en hökare att gå till stadsfiskal Quiding och ange Nagel för hans yttranden om banken och dess sedlar: det var nog lika mycket lust att hämnas för att "priset på smör genom Nagels och fleres förhållande ovanberörde dag stigit, för-middagen ifrån 35 till 40, och efter-middagen ifrån 40 till 50 dr L^e". Saken behandlades först av Stockholms stads kämnärsrätt och kom därefter inför Svea hovrätt.

Hovrätten såg mycket allvarligt på Nagels yttranden; dess utslag i målet omfattar över 24 tättskrivna foliosidor. Hovrätten fann, att Nagel "obehörigen gjort den skillnad emellan bankens sedlar och kopparmynt in natura, det han för den omförmälda varan fordrat en större och ovanlig betalning uti den förra

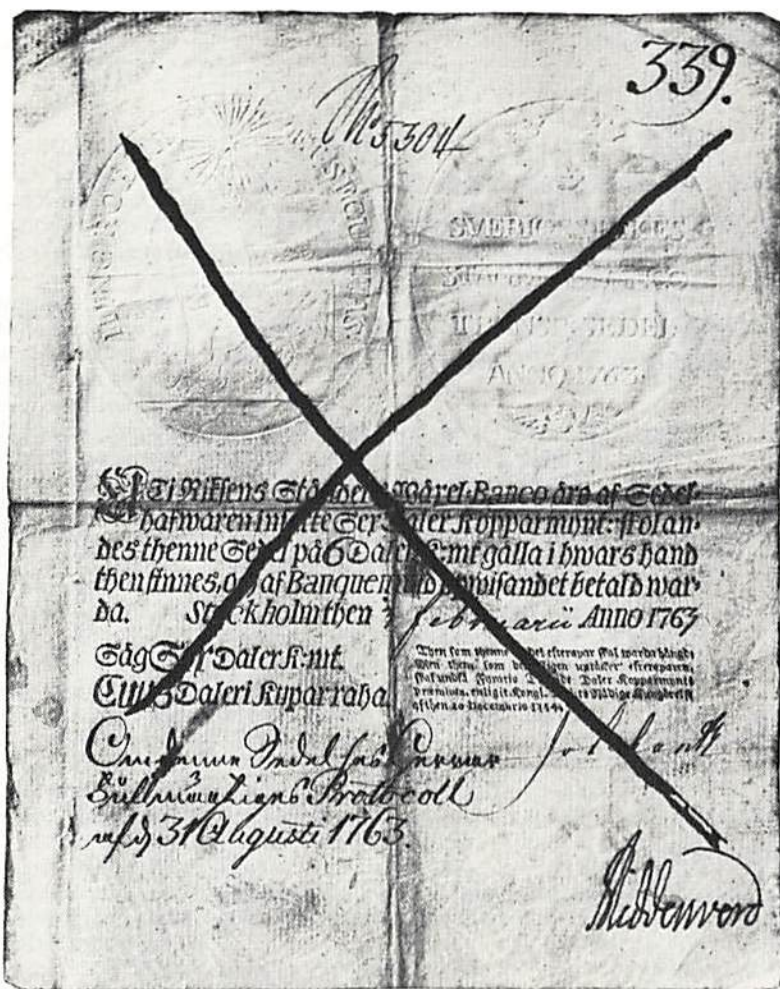
myntsorten" och att han genom sina utlätelser "både lättsinnigt lett de närvarande till den tankan, såsom hyste han själv till bankosedlarna samt bankens vederhäftighet ett straffbart misstroende, och kunde jämväl ytterligare förorsaka vidriga och för rikets bästa högst skadeliga omdömen och rykten". Därför skulle Nagel "såsom den rikens välfärd nära rörande allmänna kreditens förstörare anses" och straffas med fjorton dagars fängelse vid vatten och bröd.

Både banken och Nagel överklagade domen hos kungl maj:t, som emellertid fastställde hovrättens utslag.

Vid bankokommissariernas sammanträde den 11 oktober 1762 meddelades, att stadsfiskal Quiding också hade anmält en professor vid namn Nääf för ett smädligt yttrande. Yttrandet preciseras inte närmare i protokollet utöver att Nääf i nå-

got sammanhang skall ha använt uttrycket "bättre mynt". Detta uttryck har sålunda uppenbarligen ansetts innebära något nedsättande för bankens sedlar. Nääf blev därför uppkallad till justitiekanslern och förklarade då, att han "med bättre mynt ej annat ment än sextyrvrar [dvs silvermynt med prägelvärdet 5 öre sm], riksdalrar och caroliner, men icke därmed haft i tanka att förklara eller klandra sedlarnes valör eller godhet". Något straff utdömdes inte för yttrandet annat än att justitiekanslern ansåg det lämpligt att säga till Nääf "att med första förfoga sig till Finland och förrättande av dess ämbete". — Det måste här vara fråga om professorn i litteraturvetenskap vid Åbo akademi Wilhelm Robert Nääf.

Ängslan för allt, som kunde skada bankens ömtåliga "kredit" ökades under år 1763, då den internationella kreditinflationen efter sju-

Sedel å 6 daler kopparmynt 1763 med oanständiga utlätelser om rikets ständers bank på baksidan.

åriga kriget skapade svåra ekonomiska rubbningar. Krisen utbröt på sommaren 1763 i Amsterdam och spred sig hastigt till Tyskland och Skandinavien. Många svenska företag stupade. Mot denna bakgrund måste vi söka förstå bankofullmäktiges nervösa handläggning av ett i och för sig bagatellartat ärende.

Vid bankofullmäktiges sammanträde den 31 augusti 1763 visade en av adelns representanter, kanslirådet Harald Appelbom, upp en sedel å 6 daler kopparmynt, som han hade erhållit vid växling, "å vilken på andra sidan några oanständiga utlåtelse om banken tecknade voro, såsom det närmare av bilagan intagas kan, och varmedelst någon icke mindre grov än illasinnad person velat uttrycka dess hysande ringa tanka om detta slags myntet".

En rätt naturlig och ursäktlig nyfikenhet lockar oss att genast gå till "bilagan", dvs bankofullmäktiges

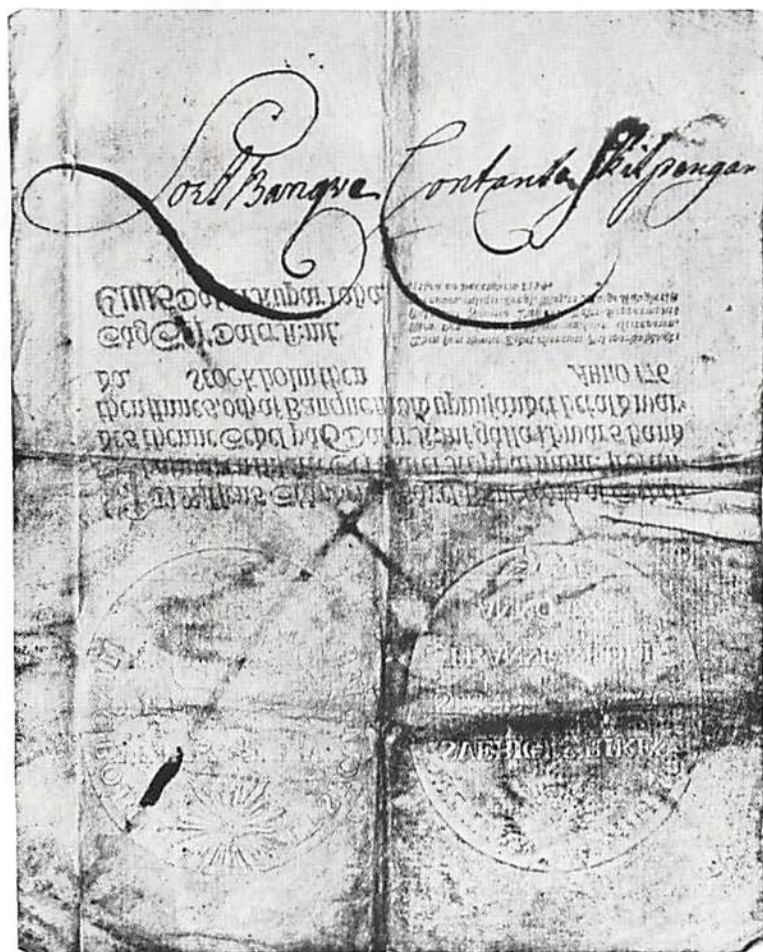
inkomna handlingar, för att få se de oanständiga utlåtelse om banken, som den grova och illasinnade personen klotttrat på sedeln.

Det visar sig då, att det tvärs över sedelns baksida med kraftiga bokstäver står skrivet *LortBanque Constante Skitpengar*. (III.)

I vår tid skulle väl ingen fästa sig så allvarligt vid dylika påskrifter. Man var inte särskilt buskablyg av sig på 1700-talet heller och skulle nog ha handlat som vi, om det bara hade varit fråga om de vanliga *mots scabreux*, om sålunda inte den uppjagade stämningen hade gjort, att bankofullmäktige bedömde påskrifterna som ett utslag av staffvärt mistroende mot banken.

Uppenbarligen föreslog någon av bankofullmäktige, att upphovsmanen skulle uppsåras och ställas inför rätta; det heter nämligen i protokollet, att bankofullmäktige inte ansåg det lämpligt att anställa nå-

gon efterspaning. Ty även om det mot all förmodan skulle vara möjligt att upptäcka den brottslige, så skulle en rättegång i detta fall kränka bankens värdighet och ge anledning till åtskilliga yttranden om banken, "vilka man allrasorgfälligast undvika borde, då allmänna misskrediten igenom de nyligen utrikes timade bankrutter tycktes vilja gripa vida omkring sig". Men en sedel med en så oanständig påskrift kunde naturligtvis inte få gå ut i allmänna rörelsen igen: den måste genast lösas in. Det kunde emellertid inte gå för sig, att sedeln på vanligt sätt löstes in av en av bankens kassörer, utan bankofullmäktige tog av sina egna dispositionsmedel. Därefter häftades sedeln in bland bankofullmäktiges inkomna handlingar, som inte kom under vanliga dödligas ögon. Och där finns sedeln än i dag, bland riksbankens handlingar i riksarkivet.

Sedel å 6 daler kopparmynt 1763 med oanständiga utlåtelse om rikets ständers bank på baksidan.

Eskilstunaskatten. Foto (liksom följande): Gunnel Jansson, ATA.

Vikingatida silverskatt i Eskilstuna

Av KENNETH JONSSON och
ELSA LINDBERGER

Inom loppet av ett drygt halvår har två betydande vikingatida skattfynd med mynt, smycken och bit-silver gjorts — inte på Gotland, som ju annars varit ojämförligt rikast på den tidens skattgömmor, utan på det svenska fastlandet. Det ena fann man i Mora, utmed den viktiga färdled och handelsväg som Dalälven med Siljansbygden sedan urminnes tider varit, det andra i Mälardalen, i närheten av den fornborg som ligger på ett berg i Thuleparken i Eskilstuna. Skattfinnarna har i båda fallen varit barn.

I decembernumret av MYNT-KONTAKT berättade vi om Mora-skatten, som nyligen enligt Riksantikvariens beslut blivit tilldelad Dalarnas Museum i Falun. Efter publicering inom ramen för forsknings-

projektet *Vikingatida mynt funna i Sverige* kommer alltså hela fyndet att återgå till sitt ursprungslandskap. Hittelön skall också lämnas till skattfinnarna.

Skatten i Eskilstuna hittades den 5 november 1977 av några pojkar i 6-9 årsåldern, som lekte i en koja i Thuleparken. Området består till största delen av bergsterräng. På bergets krön ligger lämningar av en fornborg (fornlämning 531 i registret över Eskilstuna stadsområde). Vid sydöstra kanten av berget, under ett stort lutande klippblock och bakom en mindre sten, fann pojkarna skatten liggande i markytan. Den var dold i ett blyhölje liknande en oval sten, vilket förklarar att den så länge fått ligga oupptäckt. Blyhöljet slogs sönder och därinnanför låg

silvret i en läderpung, hopbunden upptill och för övrigt trasig, så att mynt och smycken strömmade ut. Pojkarna rapporterade omedelbart fyndet, som anmäldes till lokalpressen och till Eskilstuna Museer; en grundlig efterundersökning gjordes med kartläggning och fotografiering av området, jordsällning osv. Antikvarie Kerstin Bergengren hade ansvaret för arbetet och den slutliga fyndrapporten. Riksantikvarieämbetet lät också vid besiktning undersöka området med metalldetektor.

Efter att först ha varit utställd i Eskilstuna lämnades skatten strax före jul in till Myntkabinettet, där den visades i Medaljsalen under tiden 23 december 1977-8 januari 1978. Mynten är nu föremål för

vetenskaplig undersökning och bestämning; smycken och bitsilver förvaras i Historiska Museet. Efter den vanliga proceduren med beslut om inlösen, hittelön och fyndfördelning kommer skatten troligen att återbördas till Eskilstuna.

Fyndets sammanlagda vikt är 689 g, varav mynten väger 480 g, smycke- och bitsilver 209 g. Förutom 2 plantsar uppgår myntens antal till 385, fördelade sig på länder enligt följande sammanställning:

Arabiska	4
Tyska	297
Italienskt	1
Engelska	77
Skandinaviska	11
Danska	4
Svenskt	1

Liksom i Moraskatten dominerar de tyska mynten, om än inte lika kraftigt; yngst är de pfennige som präglats under Konrad II:s kejsartid 1027 - 1039. Antalsmässigt dominerar de s.k. Otto-Adelheid-pfennige som troligen präglades i Goslar med början ca 991. Därefter följer Köln och Köln-efterpräglingar liksom ett större antal från Mainz och Worms.

De tidigaste engelska mynten är 8 ex. av Æthelred II:s Crux typ, daterad till ca 991 - 997, de yngsta 2 ex. av Knut den Stores Short Cross typ, präglad ca 1029 - 1035. Bland de danska mynten finns 2 ex. som av Hauberg förs till Århus och Hardeknuds regering 1035 - 1042 (nr 47), och de skulle i så fall med bred marginal utgöra de yngsta mynten i hela skatten. Eftersom de yngsta mynten från de dominerande präglingsområdena i de vikingatida fynden vanligtvis ligger väl

Två danska penningar som av Hauberg förs till Hardeknud 1035 - 1042, Århus, Hbg 47.
Foto: J. Tamsalu, Kungl Myntkabinetet.

Detalj av skatten.

samlade, kan det finnas vissa skäl att betvivla Haubergs datering, som också bara byggde på två fynd, båda nedlagda under Hardeknuds regering. Typen har förvirrade inskrifter både på åt- och fransidan, och dateringen får således huvudsakligen bygga på fyndförekomsten. Haubergs bestämningar av de vikingatida danska mynten behöver för övrigt revideras på åtskilliga punkter, inte minst genom att mycket nytt material har kommit till.

I väntan på en fullständig revidering av de danska vikingatida myntens dateringar får man hålla sig till de engelska och tyska slutmynten för att få fram Eskilstunaskattens nedläggningstid, som då kan sättas till efter år 1029.

Av någon ännu inte klarlagd anledning förekommer Anund Jakobs mynt relativt sett mycket sällan i de gotländska fynden, medan de där emot är vanliga i Finland liksom förhållandevis även i Polen. I fynd från Mälardalen kan man tycka att de borde vara vanliga, men i t. ex. Eskilstunaskatten saknas de helt, trots att Anunds myntning borde ha kommit igång innan fyndet lades ned. En förklaring skulle kunna vara, att mynten förvärvades på någon plats långt bort och att inga nya mynt tillkommit sedan skatten väl nått Eskilstuna.

Det enda svenska inslaget utgörs nu i stället av ett mynt från Olof Skötkonung, präglat i Sigtuna omkring 995 av myntmästaren Godwine. Det är genomborrat och har således burits som smycke.

Bland efterpräglingarna av engelska typer, som normalt tas upp under samlingsrubriken Skandinavien, finns även ett ex. som efterpräglad Knuts Short Cross. Att nya typer i England snabbt blev föremål för efterprägling i Skandinavien visar emellertid inte minst Olof Skötkonungs Small Cross typ (LL 23 - 26) där den engelska förebilden (Intermediate Small Cross) endast kan ha präglats under några få månader, troligen under 997.

Eskilstunatrakten är, liksom hela Mälardalen, rik på fornminnen. Två större fynd med vikingatidsmynt hittades där redan i början av 1800-talet. I Klosters socken, gränsande till staden, fann man 1805 en skatt med 782 mynt, huvudsakligen anglosaxiska; 1833 påträffades i en åker nära Eskilstuna en lerkruka fylld med smycken, bitsilver och mynt, varav en stor mängd Olof Skötkonungs, enligt B. E. Hildebrand (Anglosachsiska mynt i Svenska Kongl. Myntkabinetet, funna i Sveriges jord, 1846, sid. XXXIX) 137 stycken "af 6 olika slag, således många exemplar af hvarje sort. — — — Genom de många Olof Skötkonungs mynt, alla rena och skarpa, som om de nyss lemnat prägel, var detta fynd af stor vikt för Sveriges mynthistoria."

Båda dessa 1800-talsfynd är tyvärr till största delen skingrade, men med hjälp av arkivalier och de uppgifter som finns hos Hildebrand kan vi datera deras nedläggning ungefär till Knut den Stores regering, resp. omkring år 1000.

Uppsala Universitets Myntkabinett

Uppsala universitets myntkabinett räknar sina anor från det s.k. Augsburgska konstskåpet i Uppsala universitet. Ett par ord om detta må därför inleda denna framställning. Under sitt tåg genom södra Tyskland sommaren 1632 erhöll Gustav II Adolf som gåva från staden Augsburg ett ytterst konstfärdigt utfört skåp, som tillverkats på beställning av en borgare i staden, Philipp Hainhofer. Det var ett fullödigt exempel på den typ av kuriosakabinett, som var i den tidens smak; konstfärdigt byggt och till brädden fyllt av "kuriösa" ting. Bl.a. skall där ha funnits 200 - 300 "romerska medailler" i brons.

Konstskåpet fördes till Stockholm, där det förblev till 1694, då Karl XI skänkte det till Uppsala universitet. Till skåpet skänktes då och då ytterligare föremål, och 1749, då E. Ziervogel gjorde upp en förteckning på de mynt, som tagits ut ur det, skall där ha funnits 2 grekiska mynt i silver och av romerska 2 i guld, 179 i silver och 21 i brons. Vid senare inventeringar under 1700-talet, senast 1784, uttalades önskemål att såväl mynt som även mineralier skulle återgå till skåpet, men så skedde aldrig. Det kan inte bestämt avgöras vilka mynt som ursprungligen tillhörde skåpet och vad som kan ha tillförts senare i Stockholm och Uppsala. I en avhandling *Numophylacium Regiae Academiae Upsaliensis* . . . Uppsala 1753, med E. Ziervogel som praeses — och även

författare, efter den tidens sed — och med N. Schrange som respondent, antydes att drottning Kristina med sitt kända intresse för konst, icke minst mynt och medaljer, kan både ha lagt dit och tagit därifrån pjäser.

På 1740-talet tog myntkabinettet fastare former. Till den från konstskåpet uttagna samlingen fogades flera enstaka gåvor och köp. Flera erbjudanden om inlösen avstod konsistoriet dock ifrån. Ett erbjudande 1746 att lösa in dupletter ur antikvitetsarkivets myntkabinett "efter lodtal" synes dock ha accepterats, men vad det gav vet jag ej. Ett intressant tillskott kan noteras: ett trettiotal mynt från Elias Brenner att illustrera typer beskrivna i hans stora myntverk 1691 (1731). Ur Näs-fyndet 1704 kom ett antal

Olov Skötkonungsmynt Uppsala till del.

År 1746 skänkte presidenten greve Fredrik Gyllenberg 600 romerska mynt, och 1750 kom en betydande gåva från kronprinsessan Lovisa Ulrika. Ur den storartade samling, som greve Carl Gustaf Tessin sammanbragt och som övergått i kronprinsessans ägo, skänkte hon dupletterna, dvs. 1670 mynt, huvudsakligen romerska. 1758 ökades gåvan med ett antal medaljer.

Kabinettets förvandling till en samling av verklig betydelse skedde 1751, då riksrådet och universitetskanslern greve Carl Ehrenpreus (1692 - 1760) hembjöd till Uppsala universitetet sin stora svenska samling. Låt oss citera J. B. Busser, *Utkast till beskrifning om Upsala*, 2, 1773, s. 72: "Då detta Myntkabinet lemnades Academien till köps innehöll det mynt och medailler till 427 $\frac{3}{4}$ ducater i guld, 2363 lod i silfver och 864 lod koppar, ten och bronze, som Academien ej högre beräknades än 1 Dal. kopparmynt för hvar och en Bracteat, 21 Dal. för Ducaten, 7 Dal. 16 öre lodet för silfret . . . för sjelfva Myntskåpet 3300 Dal. 13 öre . . . hela summan blef 36000 Dal. 22 öre. "Antalet mynt var 2699 st. Att vårda detta kabinett utsågs 1754 vice bibliotekarien Evald Ziervogel (1728 - 1765), vilken uppehöll befattningen till sin död. Ziervogel höll föreläsningar om kabinettet och dess mynt, av vilka en del utgavs posthumt 1772 av

Johan Edman. Ävenså presiderade han 1753 för en numismatisk avhandling.

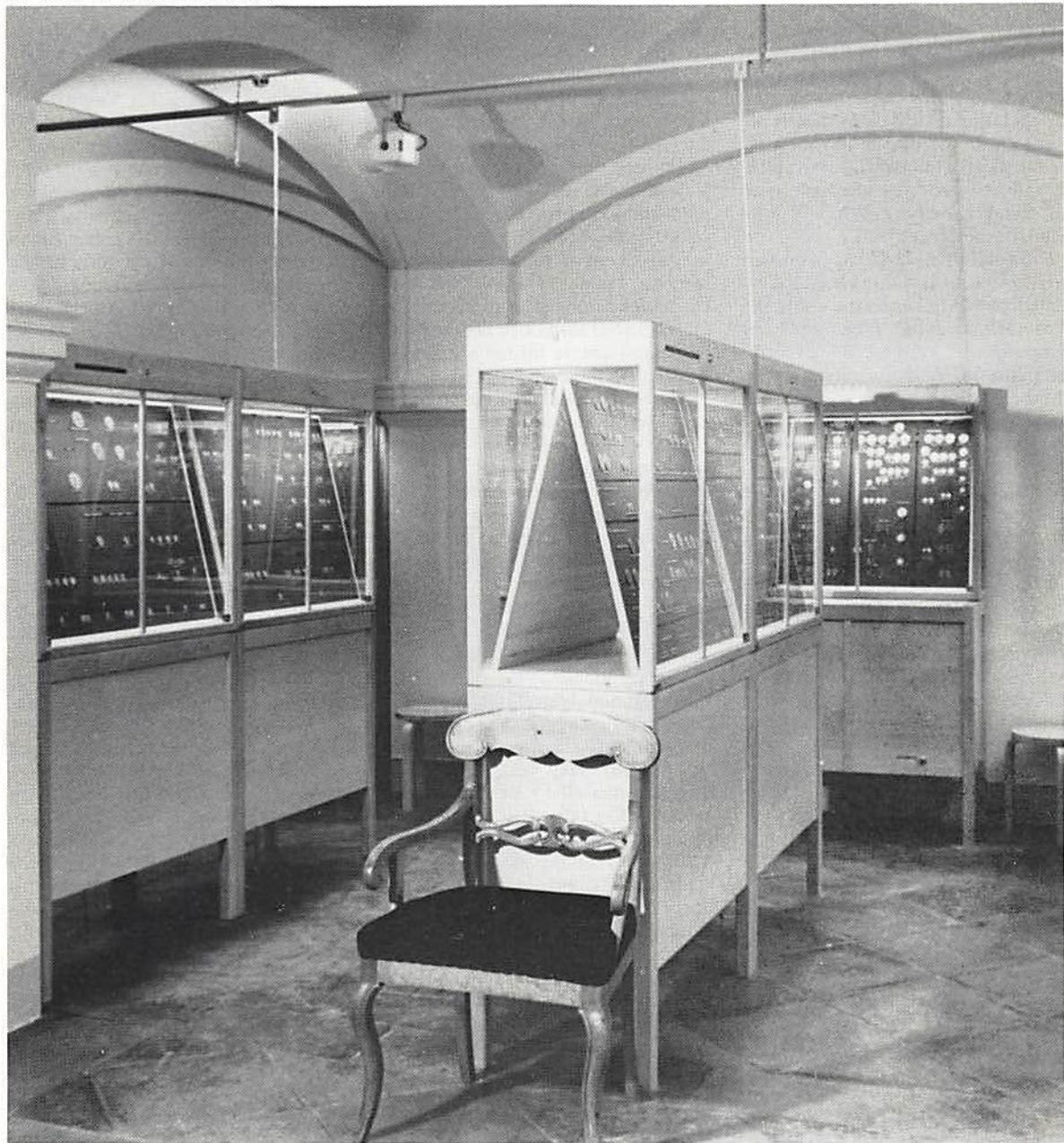
Med året 1752 bestod kabinettet således av en svensk samling "Numophylacium Ehrenpreusianum" omfattande ca 2700 mynt och en romersk samling (även grekiska och bysantinska mynt) på 2704 pjäser. Dessutom fanns ett vackert myntskåp att härberga dessa skatter. Det var tillverkat 1751 i Stockholm av hovschatullmakaren Lars Nor-

din. Och mer skulle det bli. Talrika gåvor strömmade till och samtidigt svenska minnespenningar köptes.

För 1754 finns emellertid en mindre uppbygglig sak att notera. Då såldes den äldre svenska samlingen när den ansågs blott utgöras av dupletter. Man vill här gripas av vemodsfyllt tvivel att så verkligen var fallet — i vart fall efter vår egen tids sätt att se saken. Det hade varit av särskilt intresse att ha de Brennerska mynten kvar.

Att i detalj följa samlingens tillväxt och vårdnad under de tvåhundra år som därefter följer låter sig ej göra, men jag skall söka belysa läget vid ett par tillfällen. Någon särskild befattning som föreståndare efter Ziervogels död inrättades ej för kabinettet, utan prefektskapet blev en sidosyssla för någon av professorerna i närliggande ämnen. En del av dem nedlade ett betydande arbete för kabinettet, så t.ex. universitetsbibliotekarien J. H. Schröder

Ett hörn av myntutställningen.

(1791 - 1857), som under sitt föreståndarskap 1820 - 57 skaffade kabinettet åtskilliga mynt och medaljer både genom köp och förmedlande av gåvor. En rad numismatiska avhandlingar såg även dagen under hans tid. Slutligen testamenterade han till kabinettet en ej obetydlig samling. Liksom under senare delen av 1700-talet, vilket omtalas av Busser 1773, var långt in på 1800-talet kabinettet en av stadens sevärigheter, som besöktes och vederbörligen beundrades av prominenta gäster.

En god inblick i myntkabinetts utveckling får man genom de protokoll, som upprättades när föreståndarskapet skulle övergå från en person till en annan. Skåpen reviderades låda för låda och metall för metall. En nog så komplicerad situation kunde uppstå när man efter ett plötsligt dödsfall måste utreda vad den avlidne hade haft hemma för bearbetning och vad som tillhörde dödsboet.

Vid revisionen 1781 när professor Erik Göthlin tillträdde föreståndarskapet visade det sig, att av svenska mynt och medaljer fanns 2843, av romerska och övriga 2787, dvs. tillsammans 5820. Samlingen var uppställd i "Gustavianska bibliotheket", dvs. tillsammans med universitetsbiblioteket i Gustavianum. Ätminstone delar av det förvarades i skåp i "Manuscriptrummet", men exakt var det stora valnötsfanerade Ehrenpreusiska skåpet stod framgår ej.

Från ett brev från Uno von Troil till J. H. Lidén 16/11 1787 får vi veta att "myntkabinetten är flyttat till consist[orium] minoris rum", dvs. till Konsistoriehuset, nuvarande Konstvetenskapliga institutionen mellan Domkyrkan och S:t Eriks torg. Därmed löstes även lokalt myntkabinetts anknäpning till universitetsbiblioteket.

Ziervogel hade hållit föreläsningar om mynten i myntkabinettet och så gjorde även Göthlin. 1798 omtalas att de hölls i Consistorium minus's rum (onsdagar och lördagar kl. 8). Man ville av olika skäl ej föra omkring de dyrbara mynten.

En milstolpe i kabinetts historia utgör den Rosenadlerska donationen.

Presidenten Carl Albrekt Rosenadler (1717 - 1799), givmild mecenat redan under sin livstid, förordnade i sitt testamente om stora donationer till fromma för vetenskap-

lig forskning. Ett flertal brev i myntkabinetts arkiv och handlingar i universitetets arkiv vittnar om Rosenadlers intresse för en speciell del av myntväsendet. I sitt testamente hade han utfäst sig att ge kabinettet sin myntsamling, och denna ökade han på rikligt under sitt sista levnadsår, så att den vid hans död befanns innehålla 372 mynt. Vidare skänkte han en summa stor 600 riksdaler banco, vilken jämte 2 års upplupen ränta låg som revers hos handelshuset Tottie och Arfwedson. Dessa pengar skulle användas dels till ett nytt myntskåp, dels till årliga inköp av gångbara europeiska mynt. Kabinetts svenska samling, som han ansåg lysande, var redan rikligen omskriven, och han trodde ej mer kunde utforskas där. De romerska — och grekiska — mynten vore en för liten samling [i jämförelse till pris och storlek med utlandets] för ett mer givande utnyttjande. Men kännedomen om utländska mynt genom en växande samling kunde vara av god nytta för undervisningen. I uppfattningen att man följt donators andemening, har man i senare tid för anslaget ur Rosenadlers donation även skaffat moderna utomeuropeiska mynt (de nya afrikanska staterna t. ex.). På denna grund har den utländska samlingen byggts vidare.

År 1820 noterade Schröder att det "Ehrenpreusiska cabinettet", dvs. den svenska samlingen, omfattade 3404 pjäser och den romerska 3120. Nyttillkommen var den Rosenadlerska, dvs. utländska samlingen, som nu bestod av 4515 mynt och annat, tillsammans 11039.

Vid revisionen 1781 hade utredningsmännen framhållit önskvärdheten av ytterligare skåp. I flera år förekommer frågan i konsistorieprotokollen. Man beslutar anskaffa ett efter modell av det Ehrenpreusiska men ej fanerat utan blott målat att efterlikna valnötsfaner. Verkställigheten dröjer dock, och först efter den Rosenadlerska donationen blir skåpet verklighet. Vid revisionen 1820 omtalas det Rosenadlerska skåpet, som då hyser de romerska mynten samt utländska mynt och medaljer från medeltid och nyare tid.

En gåva av speciellt intresse genom sin enhetliga sammansättning var de 190 turkiska mynt, som legationspredikanten i Konstantinopel Fredrik Sturzenbecker skänkte 1783.

Myntkabinetts påtagliga ökning föranledde universitetet att ur reservfonden bevilja de medel, som saknades för kabinettet, så att det under 1820-talet (sannolikt 1828) kunde förvärva ytterligare ett skåp i stort sett likt det Rosenadlerska. Detta fick överta den antika samlingen liksom även bysantinska, orientaliska och övriga utomeuropeiska mynt. Dessutom synes Schröder ha legat bakom ett byte, varvid kabinettet förvärfvade två skåp i rokoko tillverkade 1752 av Lars Nordin. Dessa hade ursprungligen stått på Drottningholm och hyst drottning Lovisa Ulrikas fjärlisamling. Vid upplösningen av samlingarna på Drottningholm kom de naturvetenskapliga till Vetenskapsakademien och därifrån vissa delar 1803 till Uppsala, från vars naturaliehistoriska museum, som sagt, Schröder bytte till sig dessa skåp. Dessa, synnerligen vackra och fanerade med ädla träslag, har sedan de kom till Uppsala fått sina beslag utbyta mot gelbgjuterier lika dem som pryder Lovisa Ulrika-skåpen i Kungl. Myntkabinettet i Stockholm. Även de stora skåpen försågs med sådana beslag.

Efter J. H. Schröders bortgång 1857 kunde efterträdaren docent Carl Säve konstatera att myntkabinettet växt till 15 045 pjäser.

Under den senare delen av 1800-talet var kabinetts utveckling mindre händelserik. Det blev svårt att finna någon professor villig att ensam sköta det. Till sin tjänst fick han ta en amanuens. Den stora händelsen var att kabinettet efter det att universitetshuset färdigställdes 1887, flyttade över dit efter omkring ett hundra år i Mindre akademiska konsistoriets lokal. Gåvor flöt fortfarande in, oftast enstaka föremål, men ibland större och genom sin speciella sammansättning lyckligt kompletterande samlingen. Så kan nämnas B. von Beskows donation 1869 av 1272 mynt och 128 medaljer samt C. Östbergs d:o 1873 av 375 svenska och 448 utländska, mest orientaliska mynt. Under 1700-talet och större delen av 1800-talet hade köpts mycket minnespenningar men även, lyckligt nog, plåtmynt.

Mynt ur svenska fynd hade även strömmat in i viss omfattning i början av kabinetts tillvaro.

I den genomgång av kabinettet 1893, som finns redovisad i en de-

taljerad revision av skåpen, befanns antalet pjäser vara 25 987.

1900-talet visar både nedgång och ett visst uppsving. Kabinettet sköttes av amanuenser eller som benämningen senare blev (och ännu är) "vetenskapliga biträden." Dock utses fortfarande någon av universitetets professorer som prefekt. Regelbundna medaljgävor och smärre inköp noteras och inlägges. Amanuensen, sedermera riksantikvarien B. Thordeman, genomförde svenska samlingens katalogisering på blad, en mycket svår men i längden ofrånkomlig åtgärd. Det räckte inte längre att pricka av i Berch 1773. Katalogiseringen av romerska och grekiska mynt fördes även framåt, liksom av svenska kungliga medaljer. Fullföljandet härav jämte

samma omsorg beträffande utländska mynt och enskilda medaljer är dagens uppgift. Under andra världskriget var myntsamlingen evakuerad till Wiks slott. På grund av fukt och kyla led samlingen svårt, och det kom på det vetenskapliga biträdet, dåvarande docenten G. Landbergs lott att återföra den både till sin gamla plats och i så gott skick, som omständigheterna tillät. Förste bibliotekarien Erik Gren, min företrädare (verksam 1942-59), ägnade en stor del av sin enorma fond av arbetsförmåga och kunskaper åt en omkatalogisering av biblioteket, som han f.ö. starkt förökade, samt de romerska och grekiska mynten. Han hade begynt en högst önskvärd granskning av de kufiska mynten, då han plötligt avled i oktober 1959.

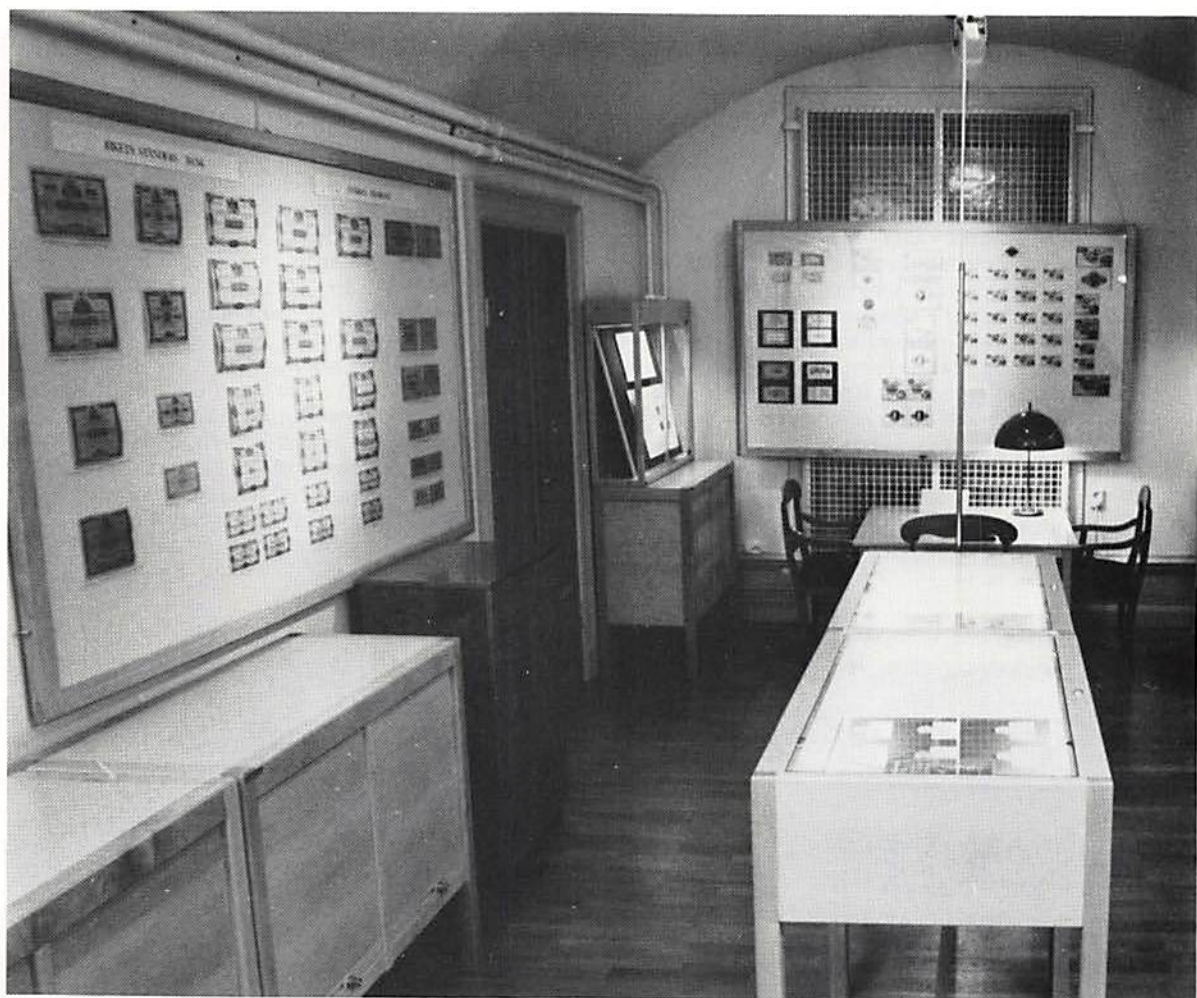
Vid den inventering av myntsamlingar i Norden, som redovisas i Nordisk numismatisk årsskrift 1937, anges Uppsala universitets myntkabinett (s. 143) omfatta "ca. 25 000 mynt och medaljer samt sedlar, poletter och spelpenningar" jämte ett bibliotek på omkring 500 volymer. Sannolikt är den angivna siffran tilltagen i underkant.

En försiktig beräkning torde i dag ge omkring 34 000 mynt och medaljer, något tusental sedlar och ett antal poletter.

År 1887 stod det nuvarande universitetshuset färdigt, och myntkabinettet kunde flytta in i de två rum i bottenvåningen mot norr, där det ännu residerar. Det utseende det fick då, skildras av K. R. Geijer i Universitetets minnesskrift 1897, s.

De gamla myntskåpen i stora salen.

En del av den av Riksbanken deponerade sedelsamlingen.

35-36: "Ett yttre arbetsrum och en stor sal för samlingarna. I arbetsrummet fanns biblioteket, som så småningom kom att kräva allt fler bokhyllor." Under E. Grens tid kom detta att utvecklas till ett synnerligen gott arbetsredskap. I för rummet fanns även Olof Arenius' porträtt i olja av universitetskanslern Carl Ehrenpreis. I den stora salen med sitt välvda tak vilande på tre grova fristående pelare stod tre större skåp i rokokostil och två mindre. Om dessa har talats i det föregående. Dessutom fanns där två monstrar, den ena en gåva 1877 från universitetets konstmuseum. Det var stora pjäser, ca 3 m långa och 1.5 m breda med 8 träinramade glasrutor. Den ena hyste en synnerligen representativ samling svenska minnespenningar, den andra 800 galvaniska kopior av klassisk-grekiska

mynt i British Museum, London. Sedermera utökades expositionen med två något mindre monstrar där större delen av utrymmet intogs av svenska mynt. Lovisa Ulrikas byst i gips utförd av Sergel samt Studentkårens stora horn, en gåva 1834 av Karl XIV Johan, kompletterade bilden. För att skydda de dyrbara samlingarna hade man järnluckor för fönstren samt järndörrar mot stora salen såväl från för rummet som från källarkorridoren med bastanta gångjärn och ett förtroendeväckande antal skjutreglar jämte fällbom med hänglås.

År 1977 skulle Uppsala universitet fira sitt 500-årsjubileum. För att bilda en värdig bakgrund till de högtidligheter, som då skulle äga rum, blev universitetshuset föremål för en grundlig upprustning och översyn. Även myntkabinetttet fick

del av detta. Det utvidgades med de lokaler i norra hörnet av bottenvåningen, där Läromedelscentralen tidigare legat. Myntkabinetttet fick på det sättet tre arbetsrum med för rum och kunde använda de tidigare lokalerna helt som museum. Allt sammans målades och snyggades upp, och en dörröppning togs upp mellan museum och bibliotek. Medan detta pågick, hela året 1976, var kabinetttet med böcker, mynt, skåp och monstrar förvarat i "malpåse" i en källare med speciellt ditsatt bankvalvsdörr.

På nyåret 1977 skedde inflyttning i nya lokaler. Biblioteket uppställdes på öppna rymliga hyllor, och planeringen för den nya utställningen kunde börja genomföras, ett intressant men både tid och intressekrävande företag. Myntkabinetttet är här i det lyckliga läget att kunna

förfoga över ytterligare en arbetskraft sedan 1971, nämligen dr. phil. M. Klibanski.

I den yttre, något mindre salen hänger på långväggarna och framför förstret bakom glas på 5 skivor en svensk sedelfloran. Det är en deposition från Sveriges riksbank. Den som förmedlat denna möjlighet att kunna visa ett sällsynt rikt och representativt urval ur den svenska sedelfloran är f. bankokommissarien fil. dr T. Lindgren. En mitt i rummet stående flat monter och ett par väggmontrar är avsedda för tillfälliga expositioner. För närvarande visas minnespenningar, som skänktes till Uppsala universitet från systerinstitutioner över hela världen med anledning av dess 500-åriga tillvaro.

I den större salen står till höger, längs fönsterväggen, de fem myntskåpen i rokokostil på rad. De tre större av dem har, allt efter som samlingarna växt, i tur och ordning tagits i bruk att hysa de alltmest platskrävande myntsviterna. Början skedde, som tidigare nämnts, med den Ehrenpreusiska samlingen av svenska mynt. 30 resp. 70 år senare kom de andra skåpen till. De två

mindre är de från Drottningholm komna, drottning Lovisa Ulrikas' fjärilskåp. Alla fem tjänar fortfarande troget sitt syfte att förvara myntskatter, även om oket på sista åren kunnat lättas genom att nya, mer praktiska men anspråkslösare skåp kunnat skaffas.

I fonden ser vi på en piedestal Sergels byst av kabinettets välgörarinna: Lovisa Ulrika. På en av de tre pelarna i salens mitt hänger tavlan av kanslern Carl Ehrenpreus.

Till vänster om dessa pelare in mot innerväggen ser vi fem dubbelsidiga, fristående montrar. Där exponeras minnespenningar, dels universitetets egna, dels sådana som avbildar personer med anknytning till universitetet. Vidare svenska guldmynt och besittningsmynt. Övrigt utrymme skall ägnas svenska minnespenningar, klassiska mynt, utländska mynttyper, polletter mm. Längs innerväggen och fondväggen visas på 13 skivor svenska mynt från Olov Skötkonung till Carl XVI Gustaf. Som riktlinje på samma höjd på skivan löper från Gustav Vasa till Karl XV Daler/Riksdaler/Riksdaler Specie/4 Riksdaler Riksmünt.

Under alla dessa monterskivor med belysning innanför glaset finner vi myntskåp med brickorna skyddade av låsbara rulljalusier.

På väggen till vänster om ingångsdörren är uppsatt en stor skiva täckt av plexiglas, som visar ett urval av svenska plåtmynt. Dessutom är 3 stycken 8-dalersplåtar uppställda på pelarnas krugar.

Till de säkerhetsåtgärder, som redan tidigare var vidtagna, har nu fogats installation av larm direkt till polisen mm. samt galler för fönstren i salarna.

Myntkabinettet sådant det ser ut i dag är resultatet av snart tre seklers samlarverksamhet och många värdares engagerade intresse. Det hyser en synnerligen omfattande och representativ samling svenska mynt med många sällsyntheter eller i övrigt exklusiva mynt. Detta torde förklaras av att en stor del av dem bragtes samman under en tid med relativt få men ofta penningstarka samlare. Även beträffande mindre vanliga mynt var konkurrensen ej så skarp som i våra dagar. Mynt från Olov Skötkonung, varav några ur Näsfyndet 1704, jämte ett par

Forts sid 87

SVERIGES MYNTHANDLARES FÖRENING

är en sedan ett par år etablerad sammanslutning av mynthandlare, hitintills 18 företag i åtta olika städer i landet. Föreningen är ensam i sitt slag i Sverige. Samtliga är medlemmar i Svenska Numismatiska Föreningen och har skrivit under uppropet mot myntförfalskningar. — Genom samarbete med de övriga medlemmarna vill varje mynthandlare förbättra och utöka sina tjänster.

De nuvarande medlemmarna är:

B. Ahlström Mynthandel AB

Mäster Samuelsgatan 11
103 85 Sthlm 7, tel. 08-10 10 10

Yngve Almer Mynthandel

Storgatan 49, Box 2068
700 02 Örebro, tel. 019-13 50 61

B. Björnssons Mynthandel

Kullagatan 56, 252 20 Helsingborg
tel. 042-14 12 11

Flodbergs Mynthandel

Stora Nygatan 17, 211 37 Malmö
tel. 040-12 99 30

Hirsch Mynthandel AB

Malmkillnadsgatan 29
111 57 Sthlm, tel. 08-11 05 56

Malmö Mynthandel AB

Kalendergatan 9, 211 35 Malmö
tel. 040-11 65 44

Mattssons Mynthandel

Kungsängsgatan 21 B
753 22 Uppsala, tel. 018-13 05 54

Norrhälje Mynthandel

Tullportsgatan 13, Box 4
761 00 Norrhälje, tel. 0176-168 26

Nordisk Varutjänst Nova

Södra Strandgatan 3, Box 40
701 02 Örebro, tel. 019-12 05 11

Myntaffären Numis

Vallgatan 1, Box 2332
403 15 Göteborg, tel. 031-13 33 45

Soj Mynt AB

Mäster Samuelsgatan 25
111 44 Sthlm, tel. 08-21 17 70

Svea Mynt & Frimärkshandel AB

Stureplan 4, Box 7232
103 84 Sthlm 7, tel. 08-10 03 85/95

Ulf Nordlinds Mynthandel AB

Nybrogatan 36, Box 5132
102 43 Sthlm, tel. 08-62 62 61

J. Pedersen Mynthandel

Skolgatan 24, 502 31 Borås
tel. 033-11 24 96

Peo Mynthandel AB

Drottninggatan 29, Box 16245
103 25 Sthlm, tel. 08-21 12 10

Strandbergs Mynthandel AB

Mäster Samuelsgatan 25, Box 7003
103 81 Sthlm, tel. 08-21 42 65

Ticalen Mynthandel

Stureplatsen 3, 411 39 Göteborg
tel. 031-20 81 11

R. Uppgrens Mynthandel

Renstiernas Gata 29, Box 11 080
100 61 Sthlm, tel. 08-44 82 81

SVERIGES MYNTHANDLARES FÖRENING

Box 7183, S-103 85 Stockholm

En samtidas omdöme om Gustav IV Adolfs myntporträtt

Av TUUKKA TALVIO

I Nordisk Numismatisk Årsskrift 1941, s. 150ff, har Nils Ludvig Rasmusson skildrat en pressdiskussion på 1790-talet om riksdalermyntens kungaporträtt. Naturligtvis var det då fråga om den nya kungen Gustav IV Adolfs porträtt, som inte tilltalade alla. Dess bristande likhet och dess frisyr klandrades särskilt av signaturen v. K. som skrev i Extra-Posten och Stockholms-Posten åren 1792-93 och 1795. Bakom signaturen v. K. stod sannolikt konstkritikern Thure Wennberg.

Det är intressant att konstatera, att vi också känner till ett finskt omdöme om saken, och det uttalades av ingen mindre än den kända historikern Henrik Gabriel Porthan. I ett brev till sin vän Mathias Calonijs, den berömda juristen, skriver han den 10 december 1794, att han hade växlat till sig en riksdaler med Gustav IV Adolfs bild; den måste ha varit av samma typ som fig. 1 och den får honom att utbrista i följande ord:

"Hvilken stympare har med den stämpelns smidande vanhedrat svenska prägelns ära? Til på köpet stå där bokstäfverne O. L., så at en okunnig kunde tro, at vår döde, så utmärkt snälle Ljungberger gjort den usla stämpeln, som är försmädeligt at tänka, om ock chronologi- en ej skulle strida deremot."¹

Porthan var en varm beundrare inte endast av Ljungbergers utan också av Hedlingers verk,² och man kan lätt förstå att hans inställning till 1790-talets onekligen föga inspirerade myntbilder var mindre entusiastisk. De var graverade av Carl Gustaf Fehrman, son till Hedlingers elev Daniel Fehrman. De omnämnda initialerna O.L. på myntets framsida syftar på myntmästaren Olof Lidijn. Där har Porthan sålunda misstagit sig! Ljungbergers initialer, som var G. L., förekommer för övrigt inte på mynt.

Carl Gustaf Fehrman dog år 1798 och hans efterträdare som huvudgravör vid Kungl. Myntet i Stockholm blev Lars Grandel. Under hans tid fick myntet ett nytt, harnesklätt porträtt (fig. 2). Vi känner inte Porthans åsikt om detta senare porträtt, men vi kan ta för givet att den var mera positiv. År 1802 lät nämligen Åbo Akademi prägla en medalj till minne av den nya akademibyggnadens grundstensläggning (Hild. 26; jfr MYNTKONTAKT 1977:7, s. 5) och för att spara kostnader lånade man från Uppsala Universitet en färdig åtsidesstamp (Hild. 12). Dess porträtt var Grandels arbete och av exakt samma typ som på mynten. Våra uppgifter om hur Åbo Akademi

medalj blev till är inte fullständiga, men det finns inget tvivel om att det var Porthan, professor i vältalighet och värdare av akademiens *numophylacium* (myntsamling), som organiserade saken. Som den perfektionist han var skulle han inte ha godkänt ett arbete som han inte ansåg vara det bästa man hade tillgång till.

1) Publ. av Wilh. Lagus i Numismatiska anteckningar I:1 (Helsingfors 1885), s. 33, och i Skrifter utg. af Svenska Literatursällskapet i Finland. I. (Helsingfors 1886), s. 151.

2) Om Porthans åsikter om svensk medaljkonst se hans Opera omnia III (Turku 1966), ss. 148, 275, 285.

FIG 1

FIG 2

AUKTION 17

Hotel Sheraton-Stockholm, den 15-16 april 1978

SVERIGE MED BESITNINGAR.

Bland annat 4 st. OLOF SKÖTKONUNG,
STEN STURE D. Y. örtug 1512,
KARL IX 6 mark 1609,
GUSTAV II ADOLF, Erfurt taler 1632 RRRR,
KARL XII riksdaler 1707 med peruk.

SVENSKA SEDLAR OCH MEDALJER.

DANMARK SAMT TRANKEBAR.

CHRISTIAN IV speciedaler 1590,
FREDERIK V speciedaler 1764 och 2 specie 1747,
CHRISTIAN VII Albertsdaler 1781 och 1796.

NORGE.

HANS, Bergen ½ skilling (bägge typerna),
FREDEIRK III speciedaler 1667,
CHRISTIAN V Danebrogskrone 1638,
KARL XV 24 skilling 1862.

Katalogen erhålles mot insättande av skr 25: —
på postgiro 3003 - 1.

B. AHLSTRÖM MYNTHANDEL AB

Mäster Samuelsgatan 11

Box 7292, S-103 85 Stockholm · Tel. 08 - 10 10 10

Gammalt guld i Skara

Av HARALD WIDEEN

För mycket länge sedan, omkring år 500, har åtminstone en mycket rik person bott inom det område som nu kallas Skara kommun. Som seden var i äldre tider, då det inte fanns några banker, har han grävt ned sitt guld där han haft sitt hem och där han antagligen utsett ett gömställe invid ett träd eller en jordfast sten. Det var torpstället Djurgårdsäng, hörande under det gamla Gällkvist, åt Glasbacken till.

Som en oskriven regel gällde, att den person som dolde en skatt, inte yppade det för någon. Fick han så själv en bråd död eller glömde han på gamledar alldeles bort saken, förblev dyrbarheterna i jorden.

Guldet i Djurgårdsäng blev ligande i fjorton sekler eller till en dag år 1880, då det plockades upp

av några dikesgravare. Den exakta fyndplatsen är väl ej möjlig att utpeka längre, så stora förändringar som denna stadsdel undergått, men på lägenheten Göransberg har i våra dagar enkla järnåldersgravar blivit undersökta, vilka talar om gammal bosättning på denna plats.

Det oväntade fyndet blev i laga ordning inlöst av kronan, och det finns sedan länge att beskåda i Statens historiska museer i Stockholm.

Djurgårdsängsfyndet har genom sin sammansättning ett exceptionellt vetenskapligt värde. Det betraktas allttjämt som något av ett unicum bland liknande fynd.

Skatten låg väl samlad, ungefär ½ meter djupt, och den hade varit innesluten i en tygfodrad läderpåse, placerad i en ask av näver. Möjlig-

en har det yttersta höljet varit av kopparbleck.

De sålunda gömda föremålen, sammanlagt ett 40-tal, har varit av guld och silver, ibland förgyllt silver. Märkligast av guldsakerna är två ornerade hängsmycken eller amuletter ornerade med var sin sär-egna och för 400-talets stilmode typiska djurbild (fig 1). Hårtill kommer bl.a. en armband, lagd i tre varv, en guldtacka och åtskilliga mindre ringar, s.k. betalningsguld, samt knutor av platt guldråd. En "manschettknapp" har haft inlagda almandiner. Unika bland silverföremålen är 9 tungformiga tackor eller barrer. Nedläggningstiden kan, som nämnts, fastställas till omkring år 500.

Många av Djurgårdsängsfyndets föremål har tjänat som betalningsmedel och faller under den allmänna beteckningen för sådana, *penningar*. En särskild form av penning är det präglade *myntet*, och öst-romerska guldmynt, *solidi*, förekom i Västergötland på Djurgårdsängsfyndets tid. De utgör exempel på det slags hårdvaluta de främmande guldmynten representerat i långliga tider, vid sidan av inhemskt silvermynt. Medeltidens florentinska floriner och venezianska dukater hör till de mest bekanta av sådana i alla länder gångbara mynt.

Genom några lösfynd på 1800-talet känner vi denna företeelse från Skara. Mynten, som finns i Stockholm, är följande; jfr fig 2-6.

2. *England*. Edvard III (1327-77). ½ noble. Vikt 3.82 gr. Funnen 1844 "i före d. Dickmanska tomt", dvs. Skolgatan 13-15. S.H.M. 1119.

3. *England*. Edvard IV, Svarte prinsen, †1376. 1 noble (rosenoble). Vikt 7.67 gr. Funnen i Brogårdsdammen. S.H.M. 1599.

4. *Ungern*. Rudolf II. Dukats 1582. Vikt 6.34 gr. Monterad med ögla. S.H.M. 3557.

5. *Utrecht*. Dukats 1644. Vikt 3.28 gr. Troligen S.H.M. 2344.

6. *Utrecht*. Dukats 1644. Vikt 3.41 gr. Funnen "nära västra tullporten". S.H.M. 12.134.

Fyndföremål av guld — det må gälla fynd från forntiden, medeltiden eller nya tiden — vittnar om välstånd och främmande affärsförbindelser på den ort det gäller. Särskilt mynten med sina exakta årtal

och inskrifter är härvid upplysande. Det stora guldfyndet vid Skövde år 1904, då man hittade hopkedjade, släta guldringar och tackor till en vikt av över 7 kg, ger naturligtvis anledning till reflexioner rörande någon betydande ägare och i varje fall något säreget ursprung — privat eller ej — vid ungefär den tid då Djurgårdsängsskatten grävdes

ned. Mera får man just ej ut av denna berömda gulds katt.

Är Skövdefyndet sålunda ganska värdelöst i vetenskapligt avseende, måste man i Skara med särskild tillfredsställelse notera Djurgårdsängsskattens rika formförråd och ornamentala värden, vilka anknyter det samma till andra västkandinaviska miljöer och överhuvudtaget verkar

mångsidigt upplysande för forskningen.

De många guldmynten i sin tur talar på samma sätt om merkantila och allmänt kulturella förbindelser mellan Skara och västvärlden — medeltidsmynten om englandskontakter över hamnstaden Lödöse, de nederländska dukaterna om handel på Holland i stormaktstidens dagar.

FIG 1

FIG 2

FIG 3

FIG 4

FIG 5

FIG 6

Guldbrakteater och guldmynt från Skara. Beträffande nr 2 och 3 är det ovisst om bilderna återger just de i Skara funna exemplaren. Vad de säkert visar är mynttyperna ifråga.

Myntverket år 1977

Från myntverket har vi genom avdelningschefen S. E. Nilsson erhållit statistikuppgifter för år 1977. Ur dessa uppgifter återger vi följande tabeller.

Mynttillverkningen 1977

Valör	Årtal	Legering, tusendelar	Antal mynt st	Värde kronor	Vikt per st gram	Diameter mm
Minnesmynt						
50-kronor	1976	925 silver, 75 koppar	1 880 569	94 028 450	27,00	36
1970 års lag						
5-kronor	1976	kopparnickel*)	2 147 970	10 739 850	9,50	28,5
5-kronor	1977	kopparnickel	2 465 381	12 326 905	9,50	28,5
1-kronor	1973	kopparnickel**)	762 827	762 827	7,00	25
1-kronor	1976	kopparnickel	3 750 066	3 750 066	7,00	25
1-kronor	1977	kopparnickel	74 325 690	74 325 690	7,00	25
50-öre	1976	750 koppar, 250 nickel	2 144 846	1 072 423	4,50	22
50-öre	1977	750 koppar, 250 nickel	9 248 598	4 624 299	4,50	22
25-öre	1973	750 koppar, 250 nickel	2 277 220	569 305	2,18	17
25-öre	1976	750 koppar, 250 nickel	2 361 714	590 428,50	2,18	17
25-öre	1977	750 koppar, 250 nickel	4 591 998	1 147 999,50	2,18	17
10-öre	1973	750 koppar, 250 nickel	4 177 330	417 733	1,44	15
10-öre	1976	750 koppar, 250 nickel	3 477 750	347 775	1,44	15
10-öre	1977	750 koppar, 250 nickel	40 001 580	4 000 158	1,44	15
5-öre	1973	950 koppar, 40 tenn, 10 zink	1 122 400	56 120	2,68	18
5-öre	1976	950 koppar, 40 tenn, 10 zink	4 672 360	233 618	2,68	18
5-öre	1977	950 koppar, 40 tenn, 10 zink	28 793 300	1 439 665	2,68	18
			188 201 599	210 433 312		

*) Pläterat material i tre skikt, det mellersta av nickel och de yttre skikten av en legering av 75 % koppar och 25 % nickel. Vardera yttskiktets vikt utgör 46,5 % av myntets vikt.

**) Pläterat material i tre skikt, det mellersta av en legering av 97 % koppar och 3 % nickel och de yttre skikten av en legering av 75 % koppar och 25 % nickel. Vardera yttskiktets vikt skall vara 10 % av myntets vikt.

Präglade, indragna och disponibla mynt t o m 1977 - 12 - 31

Präglat kronor 1873 - 1977	Indraget kronor 1873 - 1977	Präglat ej indraget kronor
----------------------------	-----------------------------	----------------------------

GÄLLANDE MYNT

Silvermynt (silver, koppar)

50-kronor	124 740 550	—	124 740 550
10-kronor	20 000 000	6 527 070	13 472 930
5-kronor	3 319 095	785	3 318 310
2-kronor	19 451 810	159 202	19 292 608
1-kronor	57 204 624	7 859 180	49 345 444
50-öre	7 906 950	1 354 140	6 552 810
25-öre	16 518 535	2 221 108	14 297 427
10-öre	12 895 548	1 036 373	11 859 175

Silvermynt (silver, koppar, nickel, zink)

5-kronor	39 088 975	3 589 740	35 499 235
2-kronor	46 190 122	32 064	46 158 058
1-kronor	226 860 920	424 954	226 435 966
50-öre	21 353 758	53 780	21 299 978
25-öre	34 744 938	120 090	34 624 848
10-öre	28 689 827	125 717	28 564 110

Nickelmynt

5-kronor	153 223 270	52 995	153 170 275
2-kronor	9 382 500	5 398	9 377 102
1-kronor	325 542 066	392 273	325 149 793
50-öre	90 983 714	217 907	90 765 807
25-öre	81 706 131	203 092	81 503 039
10-öre	65 662 808	126 796	65 536 012

Bronsmynt

5-öre	20 843 531	5 590	20 837 941
1 406 309 672		24 508 254	1 381 801 418

EJ GÄLLANDE MYNT

Brons- och järnmynt enligt 1873 års lag			
5-öre	20 890 697	5 838 593	15 052 104
2-öre	10 333 538	2 343 510	7 990 028
1-öre	7 995 765	1 253 408	6 742 357
S:a tot.		1 445 529 672	33 943 765
		1 411 585 907	

Försäljning av samlarmynt 1977

1973 års myntset	5 665 st
1976 års myntset	71 116 st
Totalt	76 781 st
Försäljningsvärde (inkl mervärdesskatt)	
Kronor	1 406 013,78

Medalj tillverkningen 1977

	Storlek	Guld	Silver	Brons
Kungl belöningsmedaljer				
Illis quorum meruere labores	18	—	—	—
Illis quorum meruere labores	12	4	—	—
Illis quorum meruere labores	8	6	—	—
Illis quorum meruere labores	5	4	—	—
För medborgerlig förtjänst	18	—	—	—
»	12	—	—	—
»	8	—	—	—
»	5	—	—	—
För långvarig trogen tjänst	5	—	—	—
För berömliga gärningar	8	—	—	—
»	5	—	—	—
För nit och redlighet i rikets tjänst	6	633	—	—
För omsorgsfull renvård	5	—	—	—
				647
Egna utgåvor				
Präglade i myntpress	3 159	6 220	3 059	
Präglade i medaljpress	28	1 183	662	
Övriga medaljer				784 2 286 1 372
Summa				4 618 9 689 5 093

Specifikation av egna utgåvor

	Diam	Guld	Silver	Brons
Präglade i myntpress				
Myntmedalj Gustav VI Adolf	36	—	6	—
Myntmedalj Gustav VI Adolf	32	—	4	4
Myntmedalj Gustav V	18	3 159	—	—
Myntmedalj Gustav V	36	—	3 147	—
Myntmedalj Gustav V	32	—	3 063	3 055
				3 159 6 220 3 059
Präglade i medaljpress				
Myntverket 100 år på Kungsholmen	60	—	61	14
Myntverket 100 år på Kungsholmen	33	—	15	3
Strömfiskare	45	—	15	3
Lappmottiv	60	—	—	14
Jöns Jacob Berzelius	35	—	—	10
Gustaf Fröding	43	—	12	2
Carl von Linné	43	—	20	3
Selma Lagerlöf	36	—	—	8
Carl Mikael Bellman	56	—	20	8
Svante Arrhenius	36	—	—	10
Myntverkets avgångsmedalj	56	—	1	—
Internationell kvinnokamp	40	—	34	—
Kvinnomedalj	60	—	7	6
Erik Lindberg	45	2	76	31
Flyttningsmedalj	32	—	3	60
Rondeller m ögla	18	1	—	—
Myntrealisation 1776	45	1	438	242
Adolf Lindberg	45	14	246	119
Lea Ahlborn	45	10	235	129
Summa				28 1 183 662
Totalt				3 187 7 403 3 721

Medalj till minne av Gustav Vasas kröning

Bengt Hemmingsson berättade i MYNTKONTAKT 1978/1 om en händelse av både politisk och numismatisk betydelse, som inträffade för 450 år sedan, nämligen Gustav Vasas kröning i Uppsala domkyrka den 12 januari 1528. I början av januari i år avslutade skulptören Axel Wallenberg modellerna till sin medalj över denna händelse. Den har sedermera graverats och präglats av AB Sporrang i en mycket begränsad upplaga (totalt 500 exemplar i guld, silver och brons) samt erbjudits en krets av samlare. På sitt sätt kan man säga, att den utgör nummer två i en serie av konstmedaljer, som påbörjades förra året med Roland Kempes prägling över drottning Kristina. Formatet är detsamma, nämligen 125 mm, det största som tillverkats med präglingmaskin i Sverige. Upplagan är redan utsåld.

Åtsidan visar den knappt 32-åriga kungen iförd den nya krona, som tillverkades på hösten 1527 i Stockholm och som förmodligen smältes ner av Johan III, eftersom denne hade tillgång till Erik XIV:s magnifika nyskapelse från 1561. Den har därför måst rekonstrueras efter myntbilder. Förkortningarna G R S G betyder Gustavus Rex Sveco-

rum Gotorumque, dvs. Gustav, sverarnas och götarnas konung. Frånsidan framställer själva kröningscenen, där biskop Magnus Haraldsson sätter kronan på Gustavs huvud och biskop Magnus Sommar knäböjer till vänster. Kungen håller spiran och äpplet samt har rikssvärdet lutat mot knäet. Omskriften lyder DET SVENSKA RIKETS OMDANARE KRÖNTES TILL KONUNG I UPPSALA; på fältet står 12 JANUARI 1528.

Konstnären har valt att framställa Gustav som slätrakad. I en samtidigt utgiven skrift, Gustav Vasas kröning (32 s., illustrerad), har Lars O. Lagerqvist dels skildrat ceremonien samt händelserna som ledde fram till denna, dels utrett kungens utseende i yngre år och kommit fram till, att denne som riksförståndare bar mustascher, men vid okänd tidpunkt på 1520-talet avlägsnade dessa; till 1535 var han sedan slätrakad. Kröningsgyllen 1528 visar icke något porträtt, utan en förstoring av S:t Eriks bild på I-öret, som lagts in på det i hast i Stockholm präglade stormyntet samt försetts med en ny omskrift och en ny frånsida. Skriften lämnas till dem som beställt medaljen.

Åtsida

Frånsida

Förteckning över nya medaljer som präglats 1977

Stampbeställare	Prägel	Diameter	Konstnär
Myntverket	Adolf Lindberg Myntgravör 1898 - 1916	45 mm	Léo Holmgren
Myntverket	Lea Ahlborn Myntgravör 1854 - 1897	45 mm	Léo Holmgren
Vetenskapsakademien	G Aminoff Socio Meritissimo. Regia Academia Scientiarum Suec MCMLXXVII	45 mm	Léo Holmgren
Sveriges Amatörorkestrar	Carl XVI Gustaf Sveriges Konung	35 mm	Léo Holmgren
Myntverket	Mynttyper präglade under Gustaf V:s regeringstid		Léo Holmgren
	Guldmynt	18 mm	
	Jubileumsmynt	36 mm	
	Silver- och kopparnickelmynt	32 mm	
	Bronsmünt	32 mm	

Rättelse

I MYNTKONTAKT 1978/2, s 36 - 39, skrev Lars O Lagerqvist om Året 1478 i Sveriges Mynt-historia. Tyvärr saknade bilderna underskrift. Härtill kommer, att frånsidorna (kronsidorna) till nr 2 och 3 bytt plats. Den som vill komplettera och korrigera noterar som följer:

1. Örtug 1478, präglad i Stockholm. Kungl Myntkabinettet. Foto (liksom följande): Nils Lagergren, ATA.
2. 1/2 örtug 1478, typ I, präglad i Stockholm. Kungl Myntkabinettet. Obs! Frånsidan (till höger) byter plats med den på fig 3.
3. 1/2 örtug 1478, typ II, präglad i Stockholm. Kungl Myntkabinettet. Obs! Frånsidan (till höger) byter plats med den på fig 2.

En numismatisk poststämpel

Jubileumsstämpeln

Originalt till myntet i stämpeln

Curaçao 1-stuiver 1822

Den 16 mars 1978 är det hundra år sedan den svenska västindiska kolonin St Barthélemy återlämnades till Frankrike. Kungl. Myntkabinetet firar detta jubileum med utställningen "Med svensk krona", som öppnas på hundraårsdagen. Genom Postmuseums försorg har en poststämpel gjorts i ordning för detta tillfälle. Motivet till denna stämpel har följande bakgrund.

Under den svenska tiden 1785-1878 var styvern före decimalsystemets införande 1864 den lägs-

ta myntvalören på St Barthélemy. Småmynt med låg silverhalt från praktiskt taget hela världen cirkulerade som styvvar.

År 1834 inkom till ön ett ovanligt stort antal 2-sous mynt från Cayenne och 1-stuiver mynt från Curaçao. Misstanke uppstod att många av dessa var falska. Myndigheterna lät då kontramarkera alla äkta styvvar med en krona. Samtidigt bestämdes att i fortsättningen endast styvvar med sådan krona skulle vara giltiga.

Föreliggande poststämpel visar ett 1-stuiver mynt från Curaçao kontramarkerat med 1834 års krona. Denna 1-stuiver var mycket spridd i Västindien och den bär alltid året 1822.

Originalt till exemplaret i poststämpeln finns i Kungl. Myntkabinetet.

En brevlåda, vari post som skall stämplas med jubileumsstämpeln skall läggas, kommer att under öppningsdagen finnas i anslutning till utställningen. Den som inte har tillfälle att besöka myntkabinetet den dagen kan sända in en beställning. Frankerade brev eller kort med egen adress inläggs i kuvert märkt "MED SVENSK KRONA" och adresseras till Postkontoret, Fack, 102 40 Stockholm. Sådan försändelse bör helst postas några dagar före den 16 mars.

Frank Olrog

Antiksektion bildas

Inom Svenska Numismatiska Föreningen har ofta uttalats en önskan om att, i likhet med medalj- och medeltidssektionerna, bilda en särskild sektion för dem, som speciellt intresserar sig för grekiska, romerska och bysantinska mynt samt barbariska imitationer t o m lämpligen år 476 e Kr. För att utröna medlemmarnas intresse här för hålls ett första sammanträde tisdagen den 11 april 1978 kl 18.30 på Kungl Myntkabinetet, ingång från Storgatan 41. Tf museidirektör Ulla Westermark håller då ett ännu ej namngivet föredrag, varefter vi äter en lättare supé. Meningen är att sektionen skall samlas några gånger om året för diskussioner och föredrag samt byte och köp medlemmarna emellan.

Claes Grill

Kungl Myntkabinetet, Statens museum för mynt-, medalj- och penninghistoria

Narvavägen 13-17, 2 tr
Stockholm

(Buss nr 42, 44 och 69
till Historiska museerna,
tunnelbana till Karlaplan)

Utställningar:
Svenska mynt från 1000-talet
till nutid,

Mynt från forna svenska
besittningar,

Världens mynt under
25 århundraden,

Sveriges medaljhistoria,
Medaljens konsthistoria

Tillfällig utställning:

MED SVENSK KRONA
Den svenska kolonien
S:t Barthélemys mynthistoria
1784 - 1878

Museet:
Måndag - fredag 11 - 16
Lördag och söndag 12 - 17

Föreningar anslutna till Nordisk Numismatisk Union

Dansk Numismatisk Forening
Bakkegårds Allé 7
DK-1804 KØBENHAVN V.

Norsk Numismatisk Forening
Stortingsgaten 8
OSLO 1.

Numismatiska Föreningen i Åbo r.f.
Åbo stads historiska museum
Åbo slott
SF-20100 ÅBO 10.

Skånes Numismatiska Förening
Kungsgatan 38 A
S-211 29 MALMÖ

Suomen Numismaattinen Yhdistys-
Numismatiska Föreningen
i Finland r.y.
PL 124
SF-00161 HELSINGFORS 16

Svenska Numismatiska Föreningen
Östermalmsgatan 81
S-114 50 STOCKHOLM

ERT NAMN
OCH
ADRESS

och Ni får efter hand vår
prislista

STOR SORTERING
MODERATA PRISER
Vänd Er med förtroende till

GÄVLE MYNTHANDEL AB

N. Centralgatan 4
Postadress:
Box 6124, 800 06 Gävle
Telefon 026-12 82 25

Öppettider: 16-18
lördagar 9-13

SAMLARMYNT 1977 års myntset

1977 års myntset kommer att distribueras under april - maj 1978 till alla medlemmar som har beställt dessa.

Tillsammans med det finska årssetet kommer jubileumsmyntet 10 markkaa 1977 och jubileumsmyntet 25 markkaa 1978 att expedieras. De som har beställt finskt årsset 1977 men ej önskar det ena eller bägge jubileumsmynten ombedes skriftligen meddela detta till Svenska Numismatiska Föreningens kansli före den 30 mars 1978.

Priset för 10 markkaa 1977 är 25 kr och för 25 markkaa 1978 55 kr + porto. *Obs! Säljes endast till medlemmar.*

I MYNTKONTAKT 1977 nr 10, sid 27, publicerade vi ett referat

av enkroneutredningens betänkande *Metallen i enkrone-myntet*. Vi nämnde också, att Svenska Numismatiska Föreningen hade beretts tillfälle att avge yttrande över betänkandet.

Föreningen har nu till ekonomidepartementet avgett följande yttrande:

"Svenska Numismatiska Föreningen stöder utredningens åsikt, att om beslut fattas om en rationalisering av enkronetillverkningen, är en homogen legering av kopparnickel att föredra framför pläterade rondeller utan kantbehandling. Detta framför allt på grund av att mynten vid användande av den senare tillverkningsmetoden utan tvekan får ett mindre tilltalande utseende".

DET NYA RENGÖRINGSMEDLET FÖR MYNT SILVERTVÄTT

Nu har det kommit det många myntsamlare har längtat efter — ett BRA RENGÖRINGSMEDEL utan biverkningar för silver- och guldmynt. Enligt expertis inom elektrolys- och metallkvalitet är dessa vätskor de i särklass bästa som finns på marknaden.

Rengöringsmedlet är testat och undersökt av KEMISK EXPERTIS och garanterat lika ofarligt för mynt som vatten, lösningen innehåller ej ammoniak. Silver-Tvätt finns i två versioner:

Lösning A Avfettningsmedel för silvermynt plus rengöringsmedel för guldmynt även lämpligt för rengöring av kopparmynt.

Det finns inget rengöringsmedel i dag, som tvättar rent om man inte använder avfettningsmedel.

Lösning B Rengöringsmedel för silvermynt, silversmycken, silverbestick etc... Fullständig beskrivning hur vätskan används finns på etiketten på resp flaska. Kartongförpackning innehållande två plastflaskor, två plastkärl samt en pincett av glasfiberarmerad nylon.

Priser 1- 10 kart. 28:—
inkl. 11- 25 kart. 25:—
moms 26- 99 kart. 20:—
100-199 kart. 15:—
200- kart. 14:—

Frakt tillkommer

Tillverkare:

OMIKRON

Jan-Olof Eriksson
Varvsgatan 16, 931 00 Skellefteå
Tel. 0910-108 71 (bost), 0910-315 00/434 (arb)

Förmåns- prenumeration på Myntkontakt

Medlemmarna i alla de till Svenska Numismatiska Föreningen anslutna föreningarna (se MYNTKONTAKT 1978 nr 2, sid 42) kan prenumerera på MYNTKONTAKT till förmånspris.

Villkoret är endast, att prenumerationen sker genom den egna föreningen (klubben), att minst 10 inom föreningen anmäler sig till prenumerering och att prenumerationsavgiften för samtliga förmånspre-

AUKTIONER

1-2 april 1978. Hirsch Mynthandel AB, Stockholm.

4-5 april 1978. Svenska Numismatiska Föreningen, Statens historiska museer, Storgatan 41, Stockholm. Rätt att delta äger medlemmar i förening ansluten till Nordisk Numismatisk Union samt till Svenska Numismatiska Föreningen kollektivt anslutna medlemmars representant, som har erlagt medlemsavgift för 1978.

8 april 1978. SNR håller auktion i samband med sitt årsmöte i Göteborg.

15-16 april 1978. B. Ahlström Mynthandel AB, Stockholm.

MÄSSOR

22-23 april 1978. MYNT 78, 4:e Internationella numismatiska mässan i Helsingborg. Arrangör: Helsingborgs kommun. Lokal: Idrottens hus.

numeranter inom föreningen insändes i en post tillsammans med adresslista till Svenska Numismatiska Föreningens kansli, Östermalmsgatan 81, 114 50 STOCKHOLM. Förmånspriset blir då endast 37 kr. per person för helår och tidskriften sändes hem individuellt till var och en såsom vid annan prenumerering.

Den som anmäler sig nu erhåller MYNTKONTAKT från och med 1978 nr 1 och därefter innevarande år ut.

Redaktionen ämnar avskaffa den nuvarande s.k. rullande prenumereringen på MYNTKONTAKT och ersätta den med prenumerering för kalenderår.

AUKTION 7 Operaterassen 1/4 kl 10

Svenska och utländska mynt, sedlar och medaljer, samt antika mynt.

Speciellt framhålls: Olof Skötkonung, Penning, enda kända privata ex. Under Karl IX, som hertig och konung finns det totalt 26 objekt, bl a 16 mark 1610 (guld) (Se bild), 6 mark 1609 (guld), Daler 1598 dels HG 14 och dels HG 22.

På Oskar I finns i spegelglans de båda rariteterna $\frac{1}{2}$ och $\frac{1}{4}$ riksdaler specie 1852. Gustav V representeras av drygt 100 objekt.

AUKTION 8 kl 16

Numismatisk litteratur

AUKTIONSKATALOGERNA
REKVIRERAS ENKLAST GENOM
INSÄTTANDE AV 25: — PÅ
POSTGIRONUMMER 70 26 86 - 7

16 mark
1610

Hirsch Mynthandel AB

Malmskillnadsgatan 29, 111 57 Stockholm
Telefon 08-11 05 56, 21 34 59

Första årtalet på svenska mynt

Det är nu 500 år sedan man första gången satte årtal på svenska mynt. Med anledning härav utger myntverket en medalj i begränsad upplaga skapad av skulptören Bo Thorén.

"Olika former av datering har förekommit på mynt i mer än 2000 år. Dateringen har emellertid ofta utgått från exempelvis en furstes regeringstillträde eller någon annan viktig händelse i stället för att baseras på en redan allmänt använd tideräkning. Arabiska mynt har exempelvis från början årtal efter Hedjra (Mohammeds resa till Medina 622 e Kr).

Från 1200- och 1300-talen finns flera exempel på mynt med årtalsangivelser enligt vår tideräkning, dock inte i Sverige. I vårt land kom det att dröja ända till 1478, dvs för exakt 500 år sedan, innan man satte årtal på mynten. Men det är nog inte präglingsåret som avses utan snarare 1478 års förordning om landets mynt med föreskrifter om silverhalt o dyl. Kanske är en del mynt med årtalet 1478 präglade senare, men detta förändrar inte förhållandet, att 1478 är den första årtalsangivelsen på svenska mynt. Det dröjde sedan till 1512 och 1515, innan mynten på nytt försågs med årtal. Från Gustav Vasas tid (1522) bär i stort sett alla svenska mynt årtal motsvarande präglingsåret."

Ernst Nathorst-Böös

Prägling av mynt under medeltiden.

Avbildningar av örtug med årtalet 1478.

Fakta om medaljerna

Metall	Diameter	Vikt	Upp- laga	Pris
Patinerad brons	45 mm	55 g	2000	115:—
Patinerat silver	45 mm	65 g	2000	220:—
Guld 23 K. numr uppl	45 mm	105 g	50	4190:—

Pris inkl etui, frakt och postf avg samt moms gäller to m 30 juni 1978. Vid köp av större kvantiteter lämnas specialoffert. Leverans beräknas ske fr o m första veckan i april 1978.

MYNTSET 1977

1977 års mynt har nu börjat förpackas i plastfolie och kan beställas direkt hos myntverket eller hos återförsäljare. Mynten är utvalda reguljära mynt som förpackats vid myntverket.

Leverans sker mot postförskott i den ordning beställningarna inkommer. Myntverket förbehåller sig rätten att avböja beställning om efterfrågan på mynten visar sig överstiga verkets kapacitet.

Pris inkl moms

Vid beställning av 1 - 99 set 20:-/set
100 - 999 set 17:-/set

Vid leverans inom Sverige tillkommer följande expeditionsavgifter

Försändelse om

1 - 10 set 10:- 41 - 99 set 25:-
11 - 20 set 15:- 100 set 30:-
21 - 40 set 20:- etc

Beställning på medaljer och samlarset sändes till MYNTVERKET, Box 401, 631 06 Eskilstuna tfn 016 - 12 03 00

Medaljer och myntset levereras var för sig

FRÅGE-SPALTEN

Om du vill göra en fråga om ett mynt eller något annat föremål i din egen eller någon annans samling eller du vill diskutera någon uppgift i den numismatiska litteraturen, så skriv till MYNTKONTAKTS FRÅGESPALT.

Skicka gärna med ett tydligt foto av föremålet. Avritningar, blyerts-kalkeringar och sådant duger inte.

Men skicka inte in frågor rörande samlarvärdet på dina föremål. Frågor om värdet besvaras inte.

Skriv helst på maskin och bara på en sida av papperet. Underteckna med namn och adress; anonyma brev publiceras inte.

Suomalaiset lukijamme
voivat, jos niin haluavat,
kirjoittaa kysymyksensä
suomeksi.
Me käänämme
mielellämme kysymykset
suomesta ruotsiksi.

Fråga:

I min samling har jag här avbildade medalj. Jag skulle gärna vilja ha närmare upplysningar om den.

Stefan Jansson, Mellerud

Svar:

Medaljen är slagen av Svenska Numismatiska Föreningen 1918 till 200-årsminnet av Karl XII:s död den 30 november 1718. Den utfördes av Sven Kulle och präglades på kungl. myntet i Stockholm i en upplaga av cirka 700 exemplar, alla i silver. På medaljens främsida ser vi bl.a. Karl XII:s krönte namnchiffret, två mot varandra vända C mellan X och II. Framför namnchiffret en stor stjärna med strålar, Nordstjärnan. Medaljen finns beskriven i Numismatiska Meddelanden 23, s. 28, och i myntdirektörens årsberättelse 1918, s. 56, samt senast i Svenska Numismatiska Föreningens *Smärre skrifter* nr 2, Sthlm 1977, s. 15, där alla av föreningen utgivna medaljer — inalles 59 stycken —

finns avbildade och noggrant beskrivna. Sistnämnda häfte kostar i bokhandeln cirka 15 kr; föreningens medlemmar kan erhålla det för 7 kr från föreningens kansli.

Torgny Lindgren

SVERIGES NUMISMATISKA RIKSFÖRBUND

inbjuder till offentlig

AUKTION

lördagen den 8 april 1978 kl. 13.00 på restaurang Hantverket,

Erik Dahlbergsgatan 3, Göteborg

Auktionsobjekten förevisas från kl. 10.30

Illustrerad auktionslista kan utan kostnad rekvireras från
INGVAR NILSSON
Box 11068
291 11 KRISTIANSTAD
tel. 044 - 713 28

Specialvisning kan arrangeras efter överenskommelse.

(Samtliga SNR-föreningars, samt Göteborgs Numismatiska Förenings medlemmar erhåller listan utan anmodan.)

Årsmötet 1978

Svenska Numismatiska Föreningen håller sitt ordinarie årsmöte torsdagen den 1 juni 1978. Årsmötet är denna gång förlagt till UPPSALA och hålles i Universitetsbyggnaden (ingång från Universitetsplanen).

Program

1. Kl. 18.00. Årsmötesförhandlingar enligt stadgarna (se *Smärre skrifter* nr 1, s. 2). Lokal: sal XI, en trappa upp i universitetsbyggnaden. Ärenden, som önskas behandlade utanför den stadgeenliga föredragningslistan, skall ha anmälts skriftligen till styrelsen senast fem dagar före årsmötet.
2. Kl. 18.45. Visning av Gustav II Adolfs konstkåp från Augsburg. Fil. dr Hans Olof Boström.
3. Kl. 19.15. Besök i och visning av

Universitetets Myntkabinett (se artikel i detta nummer av MYNTKONTAKT, s. 68). Myntkabinetts föreståndare bibliotekarien Bertil Waern och hans medhjälpare fil. dr Marek Klibanski blir våra vägledare.

4. Supé i Café Alma i universitetsbyggnadens bottenvåning. Priset 30 kr. inkluderar förrätt, varmrätt, öl, kaffe och service. (Övriga drycker betalas extra.) Anmälan om deltagande i supén måste ske till föreningens kansli *senast* den 29 maj antingen per brev under adress Östermalmsgatan 81, 114 50 STOCKHOLM, eller per telefon 08 - 67 55 98 kl. 10 - 13.

Fr. o. m. programpunkt 2 är medlemmar i Numismatiska Klubben i Uppsala och i alla övriga anslutna

föreningar (klubbar) hjärtligt välkomna att delta.

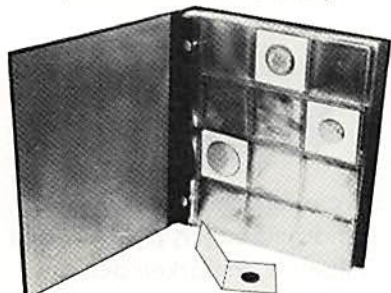
Årsmötesdeltagare som ämnar resa till Uppsala med tåg bör tillse att de tar ett tåg som anländer till Uppsala C senast kl. 17.45 med tanke på att stationen ligger på omkring 15 minuters gångväg från universitetsbyggnaden. De som ämnar resa i bil och har möjlighet att ta med passagerare ombedes vänligen meddela detta till föreningens kansli i och för samordning.

Ordförandekonferensen

Den i MYNTKONTAKT 1978 nr 2, s. 49, utlysta konferensen mellan ordförandena i de till Svenska Numismatiska Föreningen anslutna föreningarna (klubbarna) äger rum samma dag kl. 15.00 i sal XI, en trappa upp i universitetsbyggnaden.

COIN

KVALITETSPÄRMEN för myntfodral
från Dansco. USA
(En av världens mest sålda)

Stadig och gedigen i bokformat
Pärm med blad **39:50** inkl. moms

PAKETPRIS!

Pärm med 100 fodral **52:50** inkl. moms
(4 storl. passar alla mynt)
Kvantitetsrabatt för återförsäljare

MATTSSONS MYNTHANDEL

Kungsängsgatan 21 B, 753 22 Uppsala
Telefon 018 - 13 05 54

Det sägs att:

**Vi betalar bättre
för äldre
FICKUR**

**Östermalms
Mynthandel**

Sibyllegatan 9, Stockholm, tel. 08 / 61 19 54

FÖRENINGAR

UPPSALA. Numismatiska Klubben sammanträder 20 mars (årsmöte, föredrag) och 26 april (auktion, föredrag); sammanträdena hålls kl. 19.30 i Skandia.

TÄLJE MYNTKLUBB. Mötesdagar: 16 mars, 13 april och 11 maj. Program: Förhandlingar, ev föredrag, auktion och bytesafton. Gratis kaffe. Lokal: Föreningsgården, Torekällberget, Södertälje. Intresserade är välkomna till träffarna. Upplysningar på tel. 0755 - 185 68.

SAMLARFÖRBUNDET NORDSTJÄRNAN, S:t Eriks myntsektion i Stockholm sammanträder Karlbergsvägen 32A 6 april kl. 19.00: Ax. O. Larsson kåserar och visar diablerer av sina primitiva betalningsmedel, kuriosa och jordfynd; 11 maj kl. 19.00: Ax. O. Larsson visar diablerer ur sin motivsamling om "Hela världens riksväpen".

VÄRENDIS NUMISMATISKA FÖRENING. 6 april: auktion. 22 april: bussresa till "Mynt 78" i Helsingborg. 10 maj: auktion. 29 maj: auktion; utställning av antika grekiska mynt. Sammankomsterna hålls på Restaurang Munken, Norrgatan 24, Växjö, som regel kl. 19.20 med visning av auktionsmaterialet kl. 18.20 - 19.20.

ÖREBRO NUMISMATISKA FÖRENING. Sammankomster 5 april, diskussionsämne: kvalitetsbestämning av mynt, och 10 maj, ämne: typsamlande, årtalssamlande, i båda fallen kl. 19.30 på Läns museet.

FROSTA NUMISMATISKA FÖRENING. Möten med auktion på ungdomsgården, Hörby, 30 mars, 27 april och 25 maj. Visning från kl. 18.30.

KRISTIANSTADSORTENS NUMISMATISKA FÖRENING. Möten med auktion på Hemgården, Norretullsvägen 9, Kristianstad, kl. 19.30: 17 mars, 21 april, 19 maj, 9 juni, 28 juli, 18 augusti, 22 september, 20 oktober, 24 november och 15 december.

SVENSKA SMÄMYNT

			kval.	kr.
1/8 rdr	1768		6	375
2/3 "	1777		7	925
1/3 "	1780/79		8	965
1/3 "	1785		7	435
1/3 "	1800		8 plr	5 600
1/6 "	1799		8 plr	2 475
1/6 "	1804		8	625
1/24 "	1810		6	135
1/24 "	1811		8	375
1/24 "	1813		8	335
1/2 rdr sp	1831	ej rsk	5/4	1 065
1/4 " "	1831		7	785
1/4 " "	1834		6	700
1/8 " "	1833		6	325
1/16 " "	1835		8	365
1 sk bco	1835	tät kr	6/8	4 500
1/4 rdr sp	1846		4	465
1/8 " "	1852		2/3	525
1/16 " "	1848		7	125
1/16 " "	1852		6	95
1 rdr rmt	1857	l. sk	8	1 575
1/6 sk bco	1854	stgl	9	135
1 rdr rmt	1867		8	1 825
50 öre	1877		4	385

KASTMYNT:

G IV A krönt	1800	7	525
K XIII "	1809	8	675
K XIII begr.	1818	8	575
H. Ch. "	1818	8	950
K XIV J krönt	1818	7	575
K XIV J begr.	1844	8	475

Myntet i Malmö

St. Nygat. 17, 211 37 Malmö
Telefon 040-12 99 30

ULF NORDLINDS MYNTHANDEL AB

Nybrogatan 36 • Box 5132, 102 43 Stockholm

Telefon 08-62 62 61

KÖPER • SÄLJER • VÄRDERAR
MYNT • SEDLAR • MEDALJER
ORDNAR

Numismatisk litteratur

Lagerkatalog utkommer två gånger årligen

Medlem av Sveriges Mynthandlares Förening

KÖPER, SÄLJER, BYTER och VÄRDERAR

Svenska och utländska mynt
sedlar, medaljer, polletter och
tillbehör, frimärken och brev

LAGERLISTA SÄNDES GRATIS

MYNTAFFÄREN NUMIS

Vallgatan 1, Box 2332

403 15 Göteborg

Tel. 031-13 33 45

Vard. 11-18, lörd. 10-14

lunch 14-14.30

MYNT & MEDALJER

Sveavägen 96
Fack, S-104 32 Stockholm 19
T-Rådmansgatan
(uppgång Handelshögskolan)
Telefon 08-34 34 23

*Köper • Byter
Säljer • Värderar
Kommissionsuppdrag*

*Mynt • Sedlar
Medaljer • Tillbehör
Numismatisk litteratur*

Öppet: vard. 11—18, lörd. 9—14

TB MYNT HB

U. Thimberg R. Berglund
Prislista nr 7 sändes gratis
på begäran

**KÖPER
BYTER
SÄLJER**

MYNT & TILLBEHÖR
LITTERATUR

Erstagatan 14
116 36 Stockholm
Tel. 08-41 01 33

Öppethållande:
Vard. 10-18
Lörd. 10-13

Uppsala universitet . . .

Forts från sid 73

från Anund Jakobs dagar inleder sviten. Blott allt för många av de medeltida mynten saknar proveniens, då de har kommit till kabinettet under en tid då man ej helt insåg vikten av sammanhållna fynd. Dock hyser kabinettet några få fynd, som sammanhållits i sin helhet, t.ex. Råby nära Västerås 1791 (128 st. i tidsskedet 1160 - 1355) och Vadstena 1786 (69 brakteater). Från senmedeltiden kan noteras Svante Stures Västeråsörtug. Från Vasakungarna finnes flera höga mark- och dalervalörer i guld och silver. Till plåtmyntens historia kan belägg visas av de flesta typer, däribland 2 daler från Svappavaara samt $\frac{1}{2}$ daler 1689 förhöjd 1718 till $\frac{3}{4}$ daler (unicum). 1700-talets silver och guld har genomgående hög kvalitet. Däremot har kopparn ej rönt lika skärpt omsorg. Samma sak gäller över hela fältet i det tidigare 1900-talet. De insatser av nyan-skaffning, som kabinettets ekonomi nu tillåtit, har riktats till dessa sista områden samt svensk medeltid. Kabinettets anglosaxiska mynt, ca 700 till antalet, har förutom av B. E. Hildebrand behandlats av J. H. Schröder, S. Holm 1917 m.fl. Både dessa och de omkring 200 tidigmedeltida tyska mynten har utnyttjats i den sedan flera år pågående, brett lagda inventeringen av våra vikingatida och tidigmedeltida myntskatter. Kabinettet hyser även ett rikt material av arabiska mynt.

I den antika samlingen ligger tyngdpunkten onekligen hos de romerska mynten, även om prof. L. Kjellbergs gåva 1917 (80 grekiska) och gåvan från prof. A. W. Pers-

Adressändring!

Använd postens adress-
ändringsblankett, som du
sänder till:

MYNTKONTAKT
Prenumerationsavd.
Essingestråket 27
112 66 STOCKHOLM

sons dödsbo 1952 (1412 st. huvudsakligen grekiska och bysantinska) lagt mer tyngd i den östligare vågskålen.

Samlingen av svenska minnespenningar är synnerligen rikhaltig. Särskilt gäller detta 1600-, 1700- och tidigt 1800-tal. Numera lägges särskild vikt vid förvärv av minnespenningar rörande universitetet och i övrigt av lokalt intresse. En kraftig ökning erfor samlingen, då Erik Wallers kollektion av 700 medicinhistoriska och naturvetenskapliga medaljer förvärvades år 1949.

Den utländska samlingen växer främst genom gåvor. Någon heltäckande bevakning av flödet av nya typer och myntutgivande konstellationer tillåter de ekonomiska resurserna ej, endast en strävan att åtminstone fånga något av samtidsens disparata myntproduktion i växlande metaller.

En alldeles särskild uppmärksamhet ägnas litteraturanskaffningen. Ett specialbibliotek har under åren byggts upp. Bokinköpen sker med noggrant uppmärksammande av vad universitetsbiblioteket skaffar för en bättre täckning av utbudet.

KÖPER - SÄLJER BYTER

Prislista sändes mot
5: — sedel

Mynt, sedlar, tillbehör

**Postorderfirma
ARNE E. HEDLUND**

Box 3144, 162 03 Vällingby
Tel. 08 - 89 52 01
Vard. 18 - 20, lörd. 10 - 17

Uppgrens
MYNTHANDEL

Lagerlista nr 6
utkommen

Sänds på begäran
BOX 11080
100 61 STOCKHOLM

MYNT AUKTION

Onsdagen den 10 maj 1978

håller vi vår 3:e myntauktion på Sheraton i Stockholm. När denna tidning distribueras pågår inlämning till auktionen, vars sista inlämningsdag är 31 mars. Vi kan emellertid redan nu se att vårt utbud blir lika lovande som tidigare i olika prisklasser och från de mest skilda intresseområden. Kontakta oss för ytterligare informationer.

FRIMÄRKS- AUKTION

Vår frimärksauktion kommer att hållas på Sheraton den 9 maj (dagen innan myntauktionen). Även till frimärksauktionen är sista inlämningsdag 31 mars.

SVEA

MYNT & FRIMÄRKSHANDEL AB

STUREPLAN 4 · BOX 7232, S-103 84 STOCKHOLM, SWEDEN

TELEFON 08-10 03 85, 10 03 95

BANK: SVENSKA HANDELSBANKEN

